

Til: Energistyrelsen (ens@ens.dk)
Cc: Maja Lykke Lorenzen (mll@ens.dk), BFF VVM og miljøscreening (vvm@kolding.dk), BF Naturteam (natur@kolding.dk)
Fra: Katrine Munck (katmu@kolding.dk)
Titel: Høringssvar forslag til lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi og flere andre love, journalnr. 2023-8973
Sendt: 07-03-2024 16:44

Hermed fremsendes høringssvar på vegne af Kolding kommunes miljøvurderingsteam og naturteam.

Miljøvurderingsteamets bemærkninger:

Kolding kommunes miljøvurderingsteam er enige i vigtigheden af at fremme den grønne omstilling og mindske afhængigheden af de fossile brændstoffer, men vi er bekymrede for, at man med det tilsendte lovudkast, er i gang med at haste lovgivning igennem uden at have ordentligt belyst de tilhørende konsekvenser. Der lægges i udkastet op til, at lovforslaget ikke i sig selv vil have konsekvenser for hverken kommuner, erhvervsliv eller borgere. Men vi vurderer, at selve implementeringen af lovforslaget vil få konsekvenser. Vi mener derfor, at det er misvisende, at man ikke forholder sig til konsekvenserne for kommuner, erhvervsliv og borgere ved implementeringen af lovforslaget.

Implementering af lovforslaget og de kortere tidsfrister vil have en væsentlig betydning for tilrettelæggelsen af arbejdsopgaver fremadrettet i Kolding Kommune. VE-sagerne vil skulle fordeles og prioriteres over andre projekter, fordi fristerne er skærpet på netop denne type sager, frem for de øvrige sager. Vi har ikke kontrol over hvornår de forskellige VE-projekter bliver ansøgt, hvilket kan betyde, at vi kan have 4 ansøgninger som alle skal sagsbehandles indenfor tidsfristerne. Dette vil betyde, at vi med de nuværende ressourcer ikke kan sagsbehandle andre sager, hvilket vil påvirke erhvervslivet væsentligt negativt, da der ofte skal udføres en miljøscreening eller miljøvurdering, når en virksomhed vil udvide eller bygge nyt.

I forhold til miljøvurderingsprocessen så er der lovkrav om en høring af udkastet til § 25-tilladelsen med tilhørende miljøkonsekvensrapport på 8 uger foruden et par indledende lovbestemte høringer. Dertil kommer, at denne type sager også skal i diverse politiske udvalg og byråd inden vedtagelsen. Derudover kommer dialogen mellem bygherre og kommunen, og de mange rettelser, der kan være i forhold til miljøkonsekvensrapporten, hvor der kan være en del korrespondance og versionering af rapporten. Det har vi som sagsbehandlere ingen indflydelse på, og i værste fald skal vi gå på kompromis med vores faglighed og acceptere noget som ikke lever op til standard for at få det hastet igennem og overholde sagsfristerne. Når VE-projekterne skal hastes igennem, så øges risikoen for fejl desuden betragteligt, hvilket kan føre til, at afgørelserne bliver påklaget og hjemvist, med øget sagsbehandlingstid til følge.

VE-anlæg har en del bevågenhed i lokalområderne og med en forkortelse af tidsfrister, så fratager man borgerne muligheden for at blive inddraget i projekterne. Lovforslaget kommer derfor til at have negative påvirkning af borgerne. Høringsperioder og dialog giver borgerne mulighed for at komme til orde med bekymringer og mindskes denne mulighed, så må man forvente en øget påklagning af afgørelser fra borgere, som ikke har følt sig set eller hørt i processen.

Ved at forkorte tidsfrister risikerer man at miste fokus fra miljøvurderingslovens formål som netop er at sikre et højt beskyttelsesniveau gennem integration af miljøhensyn under inddragelsen af offentligheden. Det er bekymrende, at man vil gå på kompromis med alt for at få hastet VE-projekter igennem.

VE-sagerne i Kolding Kommune starter med en tidlig involvering af lokalområderne inden der indsendes en reel ansøgning fra bygherre for netop at sikre en opbakning til projektet. I Kolding Kommune har vi indtil dato meddelt en § 25-tilladelse, og denne blev meddelt efter 7 måneder. Til sammenligning har vi pt. en VE-sag, hvor afgrænsningsnotatet er endeligt efter 5-6 måneder, da vi har været nødsaget til at forlænge en høringsperiode og afholde et ekstra borgermøde på grund af en stor lokal bekymring vedr. støj.

Miljøkonsekvensrapporten er efter vores opfattelse en del af bygherrens ansøgningsmateriale. Og som nævnt ovenfor kan vi bruge en del tid på at sikre, at miljøkonsekvensrapporten lever op til miljøvurderingslovens krav. Der kan dermed gå en del tid før projektet er fuldt oplyst. Vi ønsker derfor ligeledes en afklaring af hvilket materiale, der betragtes som ansøgningsmateriale, da det er vigtigt i forhold til vurderingen af hvornår en ansøgning betragtes som værende fuldt belyst, og dermed hvornår sagsbehandlingstiden regnes fra.

Naturteamets bemærkninger

Kolding Kommunes naturteam anerkender vigtigheden af implementering af vedvarende energi (VE), både set i lyset af prisstigninger på fossile brændstoffer og ændringen i EU's VE-direktiv med krav om hurtige implementeringsfrister, men også af hensyn til miljø og bæredygtighed. Vi er dog bekymrede for, at de foreslåede ændringer ift. miljøscreening af VE-projekter inden for udpegede områder til fremskyndelse af vedvarende energi vil få konsekvenser for naturen som helhed, men også i særdeleshed de strengt beskyttede Bilag IV-arter, fugle og rødlistede arter. En hurtigere omstilling til grøn energi er, som det også nævnes i det vedhæftede udkast til ændring i VE-loven og flere andre love, vejen ud af både klima- og energikriserne. Men det er ikke vejen ud af biodiversitetskrisen, og vi er bekymrede for, at naturen vil

være taberen, hvis lovforslaget i dets nuværende form vedtages.

Den nuværende sagsbehandlingstid ifm. miljøscreeninger af individuelle VE-projekter er sat efter, at sagsbehandleren har tid til at inkludere og høre alle parter, interne som eksterne, om et projekt kan udelukkes at have konsekvenser for miljøet eller naturen. Det fremgår af udkastet, at der inden for de udpegede områder til fremskyndelse af vedvarende energi ”Indføres inden for VEIII-direktivets art. 15e, stk. 3 og 4 en ny type screeningsproces, som skal afsluttes inden for 30 dage (og at de udpegede områder er undtaget af reglerne om miljøkonsekvensvurdering, screening i VVM-direktivet art. 2, stk. 1, og 4, stk. 2, habitatdirektivets art. 6, stk. 3, om vurdering af indvirkning på Natura 2000 områder, samt vurdering af beskyttelsen af arter i henhold til habitatdirektivets art. 12 og fuglebeskyttelsesdirektivets art.)”

Vi finder denne nye type screeningsproces problematisk ift. fyldestgørende vurdering af potentiel påvirkning på Bilag IV-arter, fugle og Natura 2000-områders udpegningsgrundlag, og vi frygter, at det vil kunne påvirke både individer og bestande. Hvis disse områder er undtaget af vurdering af indvirkning på Natura 2000 samt arter beskyttet af Habitatdirektivet og Fuglebeskyttelsesdirektivet (naturdirektiverne), ser vi en risiko for, at man i flere VE-projekter vil overse potentiel påvirkning på disse, hvilket vil være i strid med lovgivning på disse områder. Arter nævnt i naturdirektiverne er beskyttede, og vi har forpligtigelse til at efterkomme denne lovgivning på lige fod med anden lovgivning.

Vi påpeger, at effekter på bestande af sårbare arters status ofte ikke kan belyses ved kortvarige undersøgelser. Hvis vi tager flagermus som eksempel, er grundige undersøgelser nødvendige for at kunne konstatere, om der er faste forekomster i et givent område (er det planlagte VE-projektområde fx en del af et yngleområde, og hvordan bruger forskellige arter området?). Derfor skal undersøgelser foretages over flere måneder og inkludere større områder i oplandet omkring selve projektområdet. Hvis et VE-projektområde ligger i eller nær vigtige trækruter for flagermus, skal undersøgelserne dække hele trækperioderne om foråret og efteråret (marts til maj og medio-august til medio-oktober). DCE anbefaler endda, at flagermusundersøgelser bør dække de relevante perioder over 2-3 år. Kilde:

https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notatet_2020/N2020_55.pdf. Alene af denne grund bør udpegede områder til fremskyndelse af vedvarende energi ikke hastes igennem – man bør tage sig til at sidde med eksperter på området og foretage de nødvendige undersøgelser forud for udpegningsproces, specielt hvis den nye type screeningsproces inden for de udpegede områder til fremskyndelse af vedvarende energi skal inkludere, at man ikke skal undersøge for forekomst af Bilag IV-arter ved hvert VE-projekt.

Det fremgår af udkastet, at der (forud for udpegningsproces af områder til fremskyndelse af vedvarende energi, hvor den nye screeningsproces skal gælde) skal udføres en ”strategisk miljøvurdering”, samt at der skal fastsættes ”passende regler, herunder om effektive afbødeforanstaltninger.” Det fremgår også af udkastet, at ”bestemmelsen giver mulighed for at anvende nye, uafprøvede afbødende foranstaltninger i pilotprojekter under nøje overvågning i en begrænset periode.” Hertil vil vi appellere til, hvis man står fast på at indføre udpegningsproces af områder til fremskyndelse af vedvarende energi, hvor den beskrevne, nye type af screeningsproces skal gælde, at der ifm. den strategiske miljøvurdering indkaldes eksperter inden for vurdering af påvirkning på Natura 2000-områder og disses udpegningsgrundlag samt arter i naturdirektiverne, således de kan være med til at overskueliggøre eventuelle påvirkninger samt afgøre, hvad der vil være ”passende afbødende foranstaltninger” i områder og tilfælde, hvor det vurderes, at Natura 2000-områder og arter i naturdirektiverne ikke kan afvises at blive påvirket af områder udpeget til fremskyndelse af vedvarende energi.

I forlængelse af dette anmoder vi også om, at de nye, uafprøvede afbødende foranstaltninger uddybes, samt at det skal fremgå af lovgivningen, at disse afbødende foranstaltninger skal udføres, inden de planlagte VE-projekter inden for de udpegede områder til fremskyndelse af vedvarende energi igangsættes.

Vi håber, at vores bekymringer vil blive taget til eftertanke.

Venlig hilsen

Katrine Munck
Kemiingeniør

—
79 79 91 50
21 72 64 88
katmu@kolding.dk

**Kolding
Kommune**

en del af trekantområdet

By- og Fællesforvaltningen
Miljø og Erhverv

—
Nytov 11
6000 Kolding

Til
Energistyrelsen
Carsten Niebuhrs Gade 43
1577 København V

Skæringvej 88
8520 Lystrup

Telefon: 6053 0331
E-mail: sekretariat@solcelleforening.dk

Sendt pr. e-mail til Energistyrelsens hovedpostkasse
ens@ens.dk med kopi til mll@ens.dk

www.solcelleforening.dk

Side 1/2

Fredag den 8. marts 2024

Dansk Solcelleforenings høringssvar til forslag til Lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi, lov om bæredygtige biobrændstoffer og om reduktion af drivhusgasser, lov om fremme af energibesparelser i bygninger og lov om varmeforsyning (Bemyndigelse til at supplere og gennemføre EU-regler til fremme af vedvarende energi, herunder bemyndigelse til at fastsætte regler om fravigelse fra visse miljø- og naturbeskyttelsesregler)

Dansk Solcelleforening takker for muligheden for at afgive høringssvar til lovforslaget (Journalnummer 2023-8973). Lovforslagets formål er at understøtte og fremskynde udbygningen af vedvarende energi (VE), for at opnå 70 pct. målsætningen i 2030 og for at nå målet om klimaneutralitet senest i 2050.

Stabile rammevilkår er en forudsætning for at få mere tempo på udrulningen af vedvarende energi. Desværre oplever solcellebranchen det modsatte i form af u hensigtsmæssige ændringer i de lovgivningsmæssige betingelser. Flere tarifændringer og indførelse af teknisk forskrift 3.3.1 bidrager til at skabe betydelig usikkerhed omkring de lovgivningsmæssige rammer.

Samtidig har usikkerhed om den statslige udpegning af energiparker ført til en opbremsning i sagsbehandlingen og øget uvished i kommunerne.

Dansk Solcelleforening mener, at berørte parter til VE-projekter skal kunne handle på et oplyst og gennemsækeligt grundlag. Det er afgørende for borgere, virksomheder og kommuner, der direkte eller indirekte er berørt af planerne for udbygning af VE, og det er afgørende for solcellebranchen, der dagligt bærer vej for grøn solcellestrøm, der er så hårdt brug for meget mere af.

Dansk Solcelleforening mener af den grund, at VE-projekter på land bør undtages bemyndigelsesbestemmelsen til at fremskynde udpegningen af områder til VE, da dette alternativt kan skabe yderligere usikkerhed. Vi finder endvidere, at lovforslagets nuværende afgrænsning af hjemlen for bemyndigelsesbestemmelsen er for bred og uklar.

Uklare og upræcise regler for anvendelse af bemyndigelsesbestemmelsen risikerer at skabe uvished blandt aktørerne, og i det tilfælde den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse skulle anvendes, så risikerer det også at give anledning til konkurrenceforvridning og statsstøtteretlige overvejelser.

Herudover kan og bør en bemyndigelsesbestemmelse ofte afgrænses ved, at der i bestemmelsen angives en række eksempler på, hvad bestemmelsen giver hjemmel til (tematisering).

Med lovforslaget får klima-, energi- og forsyningsministeren bemyndigelse til at fravige regler på miljø- og naturbeskyttelsesområdet. Erfaringen fra vores medlemmer er, at der sagtens kan installeres kapacitet fra solceller i større energiparker, uden det er på kompromis med miljø og natur. VE og miljø-og naturhensyn er ikke hinandens modsætninger.

Dansk Solcelleforening mener derfor ikke, at det er nødvendigt at fravige regler på miljø- og naturbeskyttelsesområdet.

På baggrund af fremsendte kommentarer anmoder Dansk Solcelleforening om, at Energistyrelsen genovervejer disse dele af lovforslaget.

Skulle fremsendte give anledning til spørgsmål, står vi naturligvis til rådighed.

Med venlig hilsen

Flemming Vejby Kristensen
Formand

Danmarks
Naturfredningsforening

Dato: 8. marts 2024

Sendt til:
ens@ens.dk

Kopi til:
mll@ens.dk

Journalnummer: 2023-8973.

Til Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet

Høringssvar vedrørende forslag til lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi m.fl.

Danmarks Naturfredningsforening (DN) anerkender behovet for at understøtte og fremskynde udbygningen med vedvarende energi til opfyldelse af det nationale bidrag til Unionens 2030-mål for vedvarende energi, de politiske mål om mere vedvarende energiproduktion og de nationale målsætninger om 70 pct. CO₂-reduktion i 2030 og videre mod klimaneutralitet senest i 2050.

Vi er dog meget bekymrede over, at lovforslaget, blandt andet i sin implementering af nødretsforordningen¹, vil indebære et carte blanche til meget væsentlige og vidtgående lempelser af de almindelige miljø- og naturbeskyttelsesregler til fordel for en hurtigere udbygning af vedvarende energi. Blandt andet ved at lade klimaministeren overtage beslutningskompetencen på Miljøministeriets ressortområde. Det er fuldstændigt afgørende, at løsningen på klimakrisen ikke bliver en katalysator for biodiversitetskrisen. Effektive klimaforandringsstrategier kræver i sig selv et solidt fundament af biodiversitetsbevarelse, da sunde økosystemer spiller en central rolle i at regulere klimaet og sikre modstandsdygtighed overfor netop klimaforandringer.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R2577>

DN opfordrer derfor til en balanceret tilgang, hvor ambitionen om en hurtig udrulning af vedvarende energi i højere grad afvejes nøje mod nødvendigheden af at beskytte vores værdifulde natur og biodiversitet. Dette indebærer en fortsat anvendelse af miljøvurderinger og en reel afsøgning af alternativer, der minimerer de negative virkninger på vores natur.

Nødretsforordningen er, efter DN's opfattelse, tiltænkt brug i andre lande, hvor det er svært at finde arealer til den grønne omstilling.

I Danmark har vi på havet alene reserveret 30 procent til vedvarende energi². Udbygningen på disse arealer er endnu ikke engang påbegyndt. Alene på havet er der tale om et areal, der kan opfylde det danske behov for energi mange gange, og samtidig bidrage til en meget stor eksport af vedvarende energi til resten af Europa. Regeringen har selv vurderet potentialet til >35 GW³. Hertil kommer de såkaldte udviklingszoner på havet, som også vil rumme vedvarende energi⁴, samt regeringens ambition om at firedoble produktionen VE på land, hvilket inkluderer etableringen af over 30 energiparker⁵.

Det er således svært at se et behov for at lempe på undtagelsesbestemmelserne i Danmark, da der åbenlyst findes betydelige arealer og arealreservationer der både understøtter et dansk behov for vedvarende energi, plus en meget stor eksport af vedvarende energi til resten af Europa.

Netop på grund af de mindre udfordringer, der er med at finde arealer til vedvarende energi i Danmark, sammenlignet med andre EU-medlemslande, har vi en særlig mulighed for at vælge en fortolkning af nødretsforordningen, hvor hensynet til naturbevarelse og beskyttelse af biodiversitet fortsat prioriteres højt.

Nødretsforordningen tilbyder medlemslandene et sæt af fleksible bestemmelser, designet til at fremskynde udbredelsen af vedvarende energi som respons på den akutte energikrise. Disse bestemmelser er skabt med en anerkendelse af, at medlemslandene står over for varierende udfordringer og behov i deres stræben efter at opnå egne og internationale klimamål, og forordningen indeholder bestemmelser, der tillader medlemslandene at tilpasse implementeringen til nationale omstændigheder og behov, herunder hensynet til naturbeskyttelse.

Danmarks unikke position, med omfattende arealreservationer til vedvarende energi på havet og en omfattende plan for landbaseret vedvarende energiudvikling, giver os en særlig mulighed for at implementere nødretsforordningen på en måde, der fortsat balancerer

² <https://havplan.dk/>

³ <https://www.regeringen.dk/aktuelt/tidligere-publikationer/danmark-kan-mere-ii/>

⁴ <https://havplan.dk/da/page/info>

⁵

<https://kefm.dk/Media/638379734168312589/Klimaaf tale%20om%20mere%20grøn%20energi%20fra%20sol%20og%20vind%20på%20land%202023.pdf>

behovet for hurtig energiomstilling med et ufravigeligt engagement i naturbeskyttelse og biodiversitetsbevarelse.

Den foreslåede implementering af forordningen i dansk lov, i kombination med at vi ingen øvre grænse har for, hvor meget vedvarende energi vi skal produceres, risikerer effektivt at forårsage forringelser af natur og biodiversitet, der kunne være undgået.

Med implementering af nødretsforordningen overlader vi de facto en stor del af beslutningen om omfanget af vores energiproduktion, herunder arealanvendelsen, til markedskræfterne, på bekostning af hensynet til natur- og biodiversitetskrise. Konsekvensen vil være, at VE-projekter vil blive gennemført på bekostning af værdifuld natur og værdifulde naturområder – selv når mindre skadelige alternativer eller placeringer kunne være mulige.

Danmarks Naturfredningsforening anerkender og bakker op om, at et hvert medlemsland har en forpligtelse til at bidrage til unionens omstilling i det omfang vi hver i sær har særlige forudsætninger for det, men vi har også forpligtelser i forhold til natur- og biodiversitet der ser ud til at blive glemt i implementeringen af nødretten i dansk lov.

Implementeringen af nødretten vil betyde, at hvert VE projekt fremover skal vurderes som værende fuldstændigt afgørende, uanset omkostningen i forhold til andre samfundsinteresser. I kombination med lovforslaget, som med åbne øjne prioriterer VE-udbygningen andre samfundsinteresser, risikerer den foreslåede implementering at føre til en systematisk underminering af vores natur- og biodiversitet.

Danmarks Naturfredningsforening opfordrer regeringen til at fortolke nødretsforordningen på den mest restriktive måde muligt, for at sikre, at anvendelsen heraf i Danmark sker med den størst mulige hensyntagen til natur og biodiversitet.

Selvom nødretsforordningen indeholder en mulighed for at lempe på kravene til naturbeskyttelse, fritager den ikke Danmark fra at opfylde vores forpligtelser på naturområdet, herunder i forhold til målet om 30 procent beskyttet natur og målet om at bremse tilbagegangen af arter. Regeringen bør derfor sikre, at alle tiltag i forbindelse med udrulningen af vedvarende energiprojekter grundigt vurderer potentielle konsekvenser for naturen og, hvor det er muligt, undgår skade på og indgreb i værdifulde naturområder. Dette indebærer en fortsat forpligtelse til at gennemføre grundige miljøvurderinger og at søge efter alternativer, der minimerer indvirkningen på biodiversitet og naturtyper.

Konkret foreslår DN at følgende indskrives i den nationale lovgivning som en integreret del af Danmarks strategi for implementering af nødretsforordningen, med det formål at sikre en afbalanceret og bæredygtig tilgang til den grønne omstilling, der samtidig respekterer og beskytter sårbar natur ved at sikre, at beslutninger om at fravige fra miljø- og naturbeskyttelsesregler kun træffes efter grundig overvejelse af alle alternativer og deres miljømæssige konsekvenser.

Ændringsforslag, tilføjelse:

Stk. 4a. Før bemyndigelse til fravigelse af regler på miljø- og naturbeskyttelsesområdet, som nævnt i stk. 4, anvendes, skal Klima-, Energi- og Forsyningsministeren, i samråd med vedkommende ministre, efter forhandling og i enighed, sikre, at alle alternative løsninger er blevet grundigt vurderet med henblik på at minimere indgreb i miljøet og beskytte biodiversiteten. Denne vurdering skal dokumenteres offentligt og inkludere:

1. En analyse af alle tilgængelige alternativer til det foreslåede projekt, der kunne opfylde de samme energiproduktionsbehov med mindre eller ingen indvirkning på miljøet og biodiversiteten.
2. En begrundelse for valget af det foreslåede projekt frem for andre alternativer, herunder en detaljeret vurdering af, hvordan projektet opfylder kravene til at minimere den samlede miljøpåvirkning og beskytte biodiversiteten.
3. Foranstaltninger, der skal træffes for at minimere negative miljømæssige konsekvenser, hvis fravigelse tillades, herunder afledte økonomiske udgifter til erstatningsnatur i relation til specifikke forpligtelser til naturgenopretning og etablering af erstatningsnatur, afværgeforanstaltninger, effektovervågning samt biodiversitetsfremmende tiltag.

Som et grønt foregangsland bør Danmark fortsat have fokus på at demonstrere, at udviklingen af grøn energi kan gå hånd i hånd med andre samfundsinteresser – herunder hensynet til natur og biodiversitet. Særligt når vores forudsætninger for det er så gode som de er. Denne tilføjelse til lovforslaget vil være med til at sikre at Danmark fremover forfølger en ansvarlig og bæredygtig tilgang til at nå sine vedvarende energimål samtidig med at beskytte og fremme biodiversiteten.

DN opfordrer desuden regeringen til, sammen med implementeringen af nødretsforordningen, at beslutte at udviklingen af vedvarende energi på havet skal ske indenfor de arealer i havplanen der allerede er reserveret til dette formål – og før vi begynder at diskutere inddragelsen nye arealer på havet. På land bør det fortsat være absolut være muligt at friholde eksisterende naturområder, hvilket vi også savner cementeret i lovforslaget. Efter DNs opfattelse bør disse afgrænsninger klart defineres, så der ikke kan opstå tvivl om, om lovforslaget kan eller skal bruges til at opsætte vedvarende energi i værdifulde naturområder. På nuværende tidspunkt ser døren ud til at stå på vid gab.

Pointerne i ovenstående afsnit er foldet yderligere ud og uddybet i nedenstående baggrundskapitler.

Uddybende og supplerende bemærkninger:

Implementeringen af nødretsforordningen gør op med med habitatdirektivets krav til undersøgelse af alternative løsninger

I dag er reglerne for fravigelse af habitatdirektivet således, at medlemslande kun kan benytte fravigelsesbestemmelserne, hvis følgende forudsætninger er opfyldt:

1. Projektet skal være af ”bydende nødvendig af hensyn til væsentlige samfundsinteresser”,
2. Der må ikke findes nogen realistiske alternativer, som ville have mindre skadelige virkninger på det berørte habitat eller de arter, der lever der.
3. Kompenserende foranstaltninger skal iværksættes for at bevare Natura 2000 områdets integritet. Disse kompenserende foranstaltninger skal desuden være tilstrækkelige til at opveje de negative virkninger, projektet vil have.

Hvis der er tale om en lokalitet med en prioriteret naturtype og/eller en prioriteret art, kan en tilladelse til fravigelse kun gives under henvisning til hensynet til a) menneskers sundhed og den offentlige sikkerhed eller b) væsentlige gavnlige virkninger på miljøet. Dog åbnes der en katteløkke ved, at fravigelsen også kan godkendes af c) andre bydende hensyn til væsentlige samfundsinteresser - dog kun efter udtalelse fra Kommissionen.

Her har kommissionen i nødretsforordningen besluttet at alle vedvarende energiprojekter fremover kan anses om værende af ”væsentlig samfundsinteresse”, for at hjælpe intentionen om at fremskynde Europas grønne omstilling på vej. Derudover indfører nødretsforordningen en generel lempelse af den vurdering der skal foretages i forbindelse med anvendelsen af fravigelsebestemmelserne i natur- og vandrammedirektiverne.

Betingelsen om alternative løsninger kan med implementeringen af nødretten opfyldes alene, hvis en alternativ placering er dyrere. Dette risikerer i praksis at få projekter til at søge mod naturområder.

En af de mest alvorlige lempelser finder vi i den meget vidtgående og lempede fortolkning af, hvorvidt der er alternative løsninger eller ej. I lovforslagets bemærkninger er det gengivet således:

”betingelsen om, at der ikke findes tilfredsstillende alternativer, er opfyldt, hvis der ikke er en anden løsning, der kan opfylde samme formål (f.eks. samme kapacitet) inden for en tilsvarende eller lignende tidshorisont og uden væsentligt højere omkostninger”.

Der lægges således op til, at man ikke længere vil skulle undersøge om der findes bedre alternativer med en mindre skadelig virkning på natur og miljø. Alene det at det er billigere at bygge i naturen end at opkøbe landbrugsjord, vil efter alt at dømme muliggøre, at man i

fremtiden ville kunne påkalde sig en fravigelse fra direktiverne. DN vurderer, at etablering af ny vedvarende energi som en direkte konsekvens heraf, vil søge mod naturområder frem for fx landbrugsarealer, fordi de økonomiske omkostninger ved opkøb af arealer vil være lavere. Det er et åbent spørgsmål, hvordan man vil indregne de mulige omkostninger ved i stedet at være nødt til at opfylde forpligtelserne under habitatdirektivet og Naturgenopretningsforordningen igennem opkøb af, i princippet, de samme landbrugsarealer, som man fravalgte som VE-arealer?

Som skrevet i det indledende kapitel, anser DN ikke nødretsforordningen, herunder lempelserne i forhold til alternative placeringer, som værende lige så relevant i en dansk kontekst, som hos mange af vores nabolande, hvor arealerne er mere begrænsede og naturlovgivningen mere restriktiv. I Danmark har vi reserveret op mod en tredjedel af havarealet til VE samt betydelige arealer på land til blandt andet de kommende energiparker. Derudover findes der rigeligt med landbrugsjord, som fint kan rumme den firedobling af vedvarende energi på land som regeringen har lagt op til⁶. DN savner i implementeringen af forordningen fuldstændig de overordnede samfundsmæssige afvejsninger og helhedsbetragtninger, der er nødvendige for at sikre sameksistens mellem natur og biodiversitet – og endda selv i forhold til at finde den for samfundet bedste løsning set fra et økonomisk synspunkt.

DN opfordrer til at styrke formuleringen, så det sikres, at loven hverken direkte eller implicit indebærer, at en given konkret vurdering af, hvorvidt der findes alternative placeringer, altid vil pege på, at der ikke er alternativer til placering i naturarealer. Som vi læser det er forslaget til lovteksten væsentligt mere vidtgående i sin fortolkning end den, vi læser i nødretsbestemmelserne, der alene giver hjemmel til i konkrete tilfælde, efter konkrete vurderinger, at fravige naturhensyn, hvis der ikke findes reelle alternativer.

Der bør fastsættes klare regler for fastsættelse af fremdriftsområder

Lovforslaget gennemfører også VEIII direktivets bestemmelser om, at medlemslandene kan udpege såkaldte fremdriftsområder, hvor der vil være lempeligere krav til miljøbeskyttelsen. Konkret ved at klima- energi- og forsyningsministeren tildeles beføjelse til at beslutte disse områder. En af mulighederne som lovforslaget implementerer er, at VE-projekter i fremdriftsområderne fremover kan blive godkendt uden at der er skal laves en egentlig miljøkonsekvensvurdering (VVM), da denne i disse områder vil blive erstattet af en strategisk miljøvurdering (SMV).

Formålet med miljøvurderingsreglerne, herunder reglerne om at der skal laves tilstrækkelige og grundige miljøvurderinger for projekter med potentielt væsentlig virkning på miljøet, er at sikre et tilstrækkeligt grundlag for at træffe de rigtige og for samfundet bedste afgørelser. Vælger man at erstatte miljøkonsekvensvurderingen med en strategisk miljøvurdering, vil det medføre, at de miljø- og naturmæssige konsekvenser ikke belyses i samme omfang som tidligere, ligesom grundlaget for at fastsætte afbødende foranstaltninger, vil komme til at være mindre fyldestgørende.

⁶ <https://kefm.dk/Media/637917337888630707/Faktaark%20land%20VE.pdf>

Ved at give klima- energi- og forsyningsministeren beføjelse til, at udpege såkaldte fremdriftsområder, hvor der alene skal laves en SMV for området, samtidig med at habitatdirektivets regler for fravigelse lempes, gennemfører man en væsentlig forringelse af naturbeskyttelsen i Danmark

En strategisk miljøvurdering er langt mere overordnet en klassisk VVM-undersøgelse. Dette har en række direkte konsekvenser for kvaliteten, for muligheden for at afbøde negative konsekvenser af projekterne, og for positiv inddragelse af borgere i beslutningsprocessen. Reel, aktiv og tidlig inddragelse af borgere er ikke kun med til at højne kvaliteten af beslutningsgrundlaget ved at tilvejebringe lokal viden og perspektiver, men bidrager også til at øge offentlighedens accept af den grønne omstilling.

Konkret vil en beslutning om at der alene skal laves en SMV for projekter i fremdriftsområder betyde at:

- De natur- og miljømæssige konsekvenser af det konkrete projekt vil ikke blive belyst i samme omfang som tidligere.
- Baggrunden for at fastsætte virksomme og effektive afværgeforanstaltninger svækkes i takt med at beslutningsgrundlaget forringes.
- Borgerinddragelsen og mulighederne offentlige granskning bliver ringere, da SMV'erne ikke indeholder de samme muligheder for indflydelse.

Når vi i Danmarks Naturfredningsforening vinder omkring 80 pct af vores klager i miljøvurderingssager på VE området, vidner det om at kvaliteten af miljøvurderingerne i forvejen er utilstrækkelig. Helt at undlade miljøvurderingerne vil betyde at eventuelle mangler ikke udbedres, og dermed vil det ubestrideligt betyde en forringelse af naturbeskyttelsen.

DN mener at der udestår derfor en åbenlys opgave med at definere betingelserne for, hvornår et område kan udpeges som et fremdriftsområde, herunder hvilke betingelser der skal være opfyldt. I lovforslaget findes der ikke en klar definition af, hvad der kræves før at ministeren kan udpege disse områder. Det er således fortsat uklart om udpegning i princippet kan ske ad hoc, og efter ministerens mavefornemmelse, eller om der vil blive fastsat nogle kriterier for, hvornår ministeren kan udpege et område som et dedikeret område til vedvarende energi? Kunne energiparkerne eksempelvis udpeges som sådanne områder? Som minimum bør det sikres at udpegningen af områderne ikke alene lægger hos Klima- Energi og Forsyningsministeren. Beslutningen om udpegningen af arealerne skal efter DNs vurdering ske i enighed med ministeren for de øvrige ressortområder.

DN opfordrer til i første omgang at fokusere på de arealer er udpeget i havplanen til vedvarende energi. Her har vi allerede lavet en del af forarbejdet, og arealerne er valgt ud fra nogle kriterier, som også rummer hensyn til andre samfundsinteresser. Når det så er sagt, så mener DN ikke at en SMV bør kunne erstatte en egentlig miljøundersøgelse. Miljøundersøgelserne er vigtige – både i forhold til at vurdere et konkret projekts påvirkning på

natur og miljø, men i høj grad også i forhold til at forstå hvordan konsekvenserne kan afbødes og hvordan eventuelle afværgeforanstaltninger skal udformes så projekterne netop kan sameksistere med naturen. Ved at fjerne den konkrete miljøkonsekvensvurdering, fjerner man det grundlag mulighed for sameksistens mellem natur og ve skal bygges på.

Lovforslaget vil efter DNs vurdering være i strid med habitatdirektivets målsætninger

I Danmark viser den nationale overvågning og indberetning til EU om naturtilstanden at 95% af naturtyperne har "ugunstig" eller "stærk ugunstig" bevaringsstatus⁷. Danmark er fortsat juridisk forpligtet af habitatdirektivet til at vende udviklingen. Dette nævnes også eksplicit i høringsnotatet (side 29). Hvis man vælger at opføre VE i Natura 2000 områder, som det i princippet muliggøres med lovforslaget, må man spørge sig selv, hvordan Danmark fremover skal kunne opfylde forpligtelserne under habitatdirektivet. Med udmøntningen af EU's Naturgenopretningsforordning vil der desuden følge juridisk forpligtende og tidsfaste naturindsatser som skal prioriteres netop i Natura 2000 områderne, frem til 2030. Det er svært at se hvordan dette skal lykkes, hvis vi tillader VE i de beskyttede områder.

Lovforslaget tager ikke stilling til Danmarks forpligtelser på naturområdet, og prioriterer åbenlyst klimakrisen over biodiversitetskrisen. Dette vil med stor sandsynlighed medføre at VE-projekter godkendes på steder, hvor de kan forårsage betydelig skade på biodiversiteten.

Grundlæggende ser vi i lovforslaget absolut intet som sætter rammer for at samtænke de juridiske forpligtelser under Natura 2000 og Naturgenopretningsforordningen med muligheden for at etablere VE. Tværtimod vil lovforslaget give klimaministeren hjemmel til at overtage bestemmelser under miljøministerens ressort med henblik på helt ensidigt at varetage udbygning af VE. Der henvises i lovforslaget alene til at der skal være "en forhandling" mellem ministerierne, ikke en fælles forståelse.

Vedtages lovforslaget vil det uden tvivl forårsage, at VE-projekter godkendes på steder, hvor de kan forårsage betydelig skade på biodiversiteten, selv når der findes alternativer, der ville have været mere forenelige med EU's mål om naturbeskyttelse. En sådan praksis ville ikke alene være i uoverensstemmelse med Habitatdirektivets ånd og bogstav, men også potentielt underminere indsatsen for at opretholde og forbedre biodiversiteten i EU, hvilket er en forudsætning for at opnå bæredygtig udvikling og i øvrigt implementere forpligtelserne under Natura 2000 og Naturgenopretningsforordningen.

I fremdriftsområderne indføres desuden lempede regler vedrørende kompenserende foranstaltninger. Herunder at de kompenserende foranstaltninger godt må være alene af økonomisk art. Derved underminerer man et grundlæggende princip i habitatdirektivet, nemlig at kompensationen skal vedrøre det konkrete naturområdes integritet. Ved at tilladelse forsætlig skade på Natura 2000 områdenes integritet i fremdriftsområderne, går man langt ud over hvad der er muligt i direktivet i dag, og sætter effektivt hele formålet med beskyttelsen ud af kraft.

⁷ <https://dce2.au.dk/pub/SR340.pdf> figur 1.3 side 9/56

Klimakriser og biodiversitetskriser må ikke løses på bekostning af hinanden

Den åbenlyse nedprioritering af natur og biodiversitet i forhold til udbygningen af vedvarende energi, står i stærk kontrast til den anerkendelse af kriserne der fremgår af regeringsgrundlaget, hvor man blandt andet tilslutter sig det forhold, at klimakrise og biodiversitetskriser er vor tids største udfordringer. Det er også i kontrast til den fælles udmelding IPCC (FNs klimapanel) og IPBES (FNs biodiversitetspanel) udkom med i fjord – nemlig at vi ikke må løse den ene krise på bekostning af den anden, at kriserne er tæt forbundne og at kriserne skal løses samtidig.

Af lovbemærkningerne fremgår det da også klart, at der er en risiko for natur og biodiversitet forbundet med vedtagelsen af lovforslaget:

”..da disse regler fraviger de almindelige beskyttelsesregler eller fastsætter lempeligere regler, kan det ikke udelukkes, at en anvendelse af reglerne potentielt kan få negative konsekvenser for miljø og natur”.

Efter DNs vurdering er der ikke bare en risiko for at lovforslaget vil få negative konsekvenser for natur og miljø, men vi er helt overbeviste om at det vil ske. Som vi har argumenteret for løbende, er dette i DNs øjne både fuldstændigt unødvendigt og fuldstændigt uacceptabelt.

På vegne af Danmarks Naturfredningsforening,

Lasse Jesper Bering Pedersen,
Klima- og Enerkipolitisk Seniorrådgiver,
Danmarks Naturfredningsforening

8. MARTS 2024
GREEN POWER DENMARK
LANGEBROGADE 3H
1411 KØBENHAVN K

Energistyrelsen
Att.: Maja Lykke Lorenzen
Carsten Niebuhrs Gade 43
1577 København

DOK. ANSVARLIG: MV
SEKRETÆR:
SAGSNR.: S2024-271
DOKNR: D2024-875527-02-2024

Forslag til Lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi, lov om bæredygtige biobrændstoffer og om reduktion af drivhusgasser, lov om fremme af energibesparelser i bygninger og lov om varmforsyning (Bemyndigelse til at supplere og gennemføre EU-regler til fremme af vedvarende energi, herunder bemyndigelse til at fastsætte regler om fravigelse fra visse miljø- og naturbeskyttelsesregler) Journalnummer 2023-8973

Green Power Denmark takker for muligheden for at afgive høringssvar til lov om fremme af vedvarende energi, lov om bæredygtige biobrændstoffer og om reduktion af drivhusgasser, lov om fremme af energibesparelser i bygninger og lov om varmforsyning. (Bemyndigelse til at supplere og gennemføre EU-regler til fremme af vedvarende energi, herunder bemyndigelse til at fastsætte regler om fravigelse fra visse miljø- og naturbeskyttelsesregler)

Green Power Denmark konstaterer, at implementeringen af VE-direktivet hovedsageligt vil være en rammelovgivning, hvor der efterfølgende gives beføjelser til ministeren om udstedelse af bekendtgørelser, som vil udgøre den danske implementering af VE-direktivet.

Green Power Denmark ser gerne, at ny lovgivning bliver drøftet i folketinget og i Klima-, Energi- og Forsyningsudvalget, og at bekendtgørelser primært bruges til eksisterende lovgivning.

Green Power Denmark støtter endvidere fuldt op om implementering af EU's VE III direktiv samt at EU's nødforordning finder anvendelse i Danmark. Anvendelsen af nødforordningen må desuden ske på et gennemanalyseret grundlag mhp. overholdelse af forvaltningsretlige garantiforskrifter jf. gældende EU-ret.

Områder til fremskyndelse af vedvarende energi

Green Power Denmark finder i udgangspunktet tiltaget om områder til fremskyndelse af vedvarende energi positivt og vurderer at de kommende udpegede områder vil kunne accelerere udbygningen af vedvarende energi både på land og på havet.

Det er vigtigt for Green Power Denmark, at udpegningen af områderne og de efterfølgende VE-projekter bliver godkendt og gennemført hurtigere end VE-projekter, som måtte opføres udenfor områderne. Udpegningen bør ligeledes ikke stå i vejen for realisering af VE-projekter i ethvert egnet område, hvad enten det er udenfor eller indenfor områderne til fremskyndelse af vedvarende energi. Etablering samt udpegningen af områderne til fremskyndelse af vedvarende energi må derudover ikke negativt påvirke allerede planlagte og eksisterende VE-projekter. Det er dertil afgørende, at det indskræpes at udpegningen af områderne ikke må føre til at øvrige områder bliver betragtet som "no-go"-zoner, men derimod zoner, hvor VE nyder fremme inden for de almindelige godkendelsesprocesser, der også skal op i tempo.

Alt afhængig af den endelige udpegningsmetode af områder til fremskyndelse af vedvarende energi, da ser Green Power Denmark gerne, at det samlede areal af områderne bør være større end behovet, og at det forudsættes at ikke alle områder vil blive udnyttet. Dette er vigtigt i et markedsperspektiv, da for lidt udpeget areal naturligt vil resultere i knaphed med deraf følgende kunstigt høje priser. Det vil samtidig være en fordel for den endelige udbygning, hvis de specifikke arealer har tilstrækkelige buffere, som kan tilpasses det enkelte projekt.

Green Power Denmark bemærker, at der nødvendigvis ikke er behov for at områder bestående af kunstige- og bebyggende overflader udpeges til fremskyndelsesområder, da disse områder ikke vil kunne levere den tilsigtede effekt i form af en mærkbar acceleration af VE-udbygningen. Fremskyndelsesområder på kunstige- og bebyggende overflader vil ligeledes i de fleste tilfælde heller ikke kunne levere den fornødne skala, som er nødvendig for dels at sikre projektøkonomien og dels sikre realisering af de politiske mål for vedvarende energi.

Green Power Denmark opfordrer dog til, at det overvejes at udpege havnearealer til fremskyndelsesområder, hvor vindmøller og eventuelt PtX-anlæg i mange tilfælde med fordel vil kunne placeres.

Arealer hvor der allerede i dag står VE-anlæg, kan siges at udgøre en form for bebyggede overflader. Repowering af eksisterende VE-anlæg er en vej til accelereret VE-udbygning idet man kan udnytte VE-ressourcen mere effektivt på arealer hvor både naboe og natur er vandt til sameksistensen. Derfor får repowering stigende opmærksomhed og nyder fremme i Europæisk regulering, herunder VE III-direktivet.

Green Power Denmark opfordrer på denne baggrund til, at det overvejes om arealer med eksisterende VE-anlæg til lands og til vands med fordel kan udpeges til fremskyndelsesområder. Green Power Denmark gør i den forbindelse opmærksom på, at vi ikke mener Danmark lever op til vores EU-retslige forpligtelser i medfør af

VE-direktivet, idet vi ikke har etableret klare rammer for hurtigere tilladelser til re-powering-projekter. Danmark har dels udmøntet en definition på re-powering, som er langt smallere end EU-definitionen og således ekskluderer 'fuld re-powering' jf. også Green Power Denmark's kritik af L56 vedtaget sidst i 2023 og der deraf følgende bekendtgørelse om re-powering på havet som aktuelt er i høring. Dels har regeringen netop foreslået at Danmark med virkning fra 1. juli 2024 lukker muligheden for at søge om fuld re-powering af VE-projekter på havet i medfør af ændringsforslaget til VE-loven om lukning af ÅD-ordningen for ansøgninger om nye forundersøgelsestilladelser, som har været i høring parallelt med nærværende lovforslag. Der henvises til Green Power Denmark's høringssvar til lovforslaget om lukning af ÅD-ordningen.

Green Power Denmark opfordrer derudover til, at udpegninger ikke alene har et sigte mod Danmarks 2030-mål, men også mod de klima- og energimål, som kommer efterfølgende. I kraft af at udpegningen af områderne til fremskyndelse af vedvarende energi potentielt først kan være på plads i 2026, vil det være begrænset, hvor stor effekt de kan nå at få for opfyldelsen af VE-udbygningsmål for 2030. Det gælder i almindelighed, men i særdeleshed for havvind, som har lang 'lead time', og hvor vi derfor indenfor få måneder formodes at være forbi det punkt, hvor nye initiativer kan føre til mere havvind realiseret på denne side af 2030. Det betyder dog ikke at udpegningen af områder til fremskyndelse af vedvarende energi på havet ikke kan spille en væsentlig rolle for den nødvendige og ønskede acceleration.

Green Power Denmark bemærker, at der for havvind kan være en svagere afdækning af spørgsmålet om kumulative effekter via en strategisk miljøvurdering fremfor en projektspecifik VVM. De strategiske miljøvurderinger af områder til fremskyndelse af vedvarende energi på havet bør derfor også belyse kumulative effekter i et omfang, som harmonerer med områdernes sigte om en accelereret udbygning af havvindmøller.

Green Power Denmark opfordrer til, at det overvejes at udpege hovedparten af de nu afviste åben-dør-arealer indenfor 15 km til områder til fremskyndelse af vedvarende energi. Green Power Denmark henleder opmærksomheden på at et bredt flertal i Folketinget har besluttet at Danmarks fulde havvindpotentiale skal udnyttes, herunder også indenfor 15km så længe det sker med lokaldemokratisk opbakning fra kommunerne. Af de mange afviste ÅD-ansøgninger, som alle nød kommunal opbakning, var hovedparten på placeringer hvor der ikke var arealinteressekonflikter som af myndighederne vurderes at udgøre en forhindring for realisering jf. Zetlands offentliggørelse af dokumenter anvendt i regeringens beslutningsproces. Udpegning af disse arealer til accelerationsområder ville være en proaktiv reaktion som en slags compensation for det meget ærgerlige ÅD-forløb, hvor langstrakte vurderings- og beslutningsprocesser hos myndigheder og i regeringen har betydet at Danmark med udenrigsministerens ord har misset at komme 'foran bølgen' med en forventelig stor udbygning af havvindmøller i hele Europa op imod 2030. En sådan udpegning kunne forkorte processerne og accelerere udbygningen, og udgøre et vigtigt bidrag til at sikre at dansk havvindudbygning.

CO2-fangst, power-to-X anlæg & projekter med integreret forbrug og produktion

Green Power Denmark bemærker, at Danmark har en målsætning om at fange og lagre mere end 3 mio. tons CO₂ årligt fra 2030 og frem samt et selvstændigt nationalt mål om 4-6 GW elektrolysekapacitet i 2030. Disse anlæg er en vigtig brik i den grønne omstilling af Danmark og er afgørende for både opførelsen af ny VE og for at Danmark kan blive CO₂-negativ i 2050. Green Power Denmark opfordrer derfor ligeledes til, at CCUS og PtX-aktiviteter specifikt omfavnes af områderne til fremskyndelse af vedvarende energi i samme omfang som vindmøller og solceller.

Green Power Denmark opfordrer ligeledes til, at man udvider indholdet i områderne til fremskyndelse af vedvarende energi og lader områderne omfatte energiforbrugende anlæg, som er integreret med en VE-produktion via en direkte linje. Produktions- og forbrugsanlæg med direkte linjer er nærmere specificeret i Energi styrelsens "Ansøgningsvejledning til etablering af direkte linjer".

Nødfordningen

Green Power Denmark glæder sig over, at EU's nødfordning er blevet forlænget. Branchen savner imidlertid, at Danmark tager værktøjet i brug, og at man benytter sig af de muligheder, som nødfordningen giver.

Green Power Denmark opfordrer derfor til, at det tydeliggøres overfor branchen samt relevante myndigheder, hvornår et projekt findes egnet til at benytte nødfordningen. Danmark har hverken stor historik for at udpege VE zoner på land eller foretage strategiske miljøvurderinger, hvorfor Green Power Denmark ligeledes opfordrer til, at man foreligger de scenarier i en dansk kontekst, hvor et VE-projekt ville kunne finde anvendelse i nødfordningen.

Green Power Denmark bemærker, at man i hørringsmaterialet åbner op for at nødfordningen også kan gælde på national ret efter forhandlinger med de pågældende ressourceministre. Green Power Denmark vil gerne fremhæve særligt vigtigheden af denne del, da VE-projekter ofte bliver stoppet efter man har vægtet nogen nationale interesser vigtigere end udbygningen af VE i et pågældende område. Det kunne blandt andet være kystnærhedszonen, åbent landskab eller herregårdslandskaber.

Tilladelsesprocesser

Green Power Denmark finder i udgangspunktet ikke, at der er klarhed for den danske praksis for tilladelsesprocesser og tidsfrister, hvorfor vi appellerer til, at myndighederne skaber en generel klarhed omkring disse.

Green Power Denmark finder heller ikke, at denne klarhed skabes ved implementering af dette lovforslag. Green Power Denmark bemærker ydermere, at der med hørringsmaterialets kontaktbekendtgørelse definition § 4 stk. 3 er en diskrepans mellem definitionen i nødretsforordningen (forordning 2022/2577) artikel 2 stk. 1.

Lovforslagets definition er kun en fraktion af hele den administrative proces, hvor en tilladelsesproces ifølge forordningen indeholder *"alle relevante administrative tilladelser"*.

I høringsmaterialet er den administrative proces i bekendtgørelsens §4 stk. 3 defineret ved *"hele forløbet og alle aspekter for ansøgning om tildeling af alle tilladelser, og øvrige nødvendige procedurer for opstillere af VE-anlæg, jf. §4 stk. 1, nr. 3, i kontaktpunkt bekendtgørelsen."* samt at *"den administrative proces dækker over flere aspekter end tilladelsesprocessen, som ikke omfatter planprocessen eller supplerende, specifikke tilladelser eller dispensationer, som kræves på baggrund af det specifikke projekts beliggenhed eller kontekst."*

I nødforordningen artikel 2 stk. 1 udformes en processen således: *" »tilladelsesproces«: en proces der omfatter alle relevante administrative tilladelse, som udstedes til at opføre, foretage repowering af og drive anlæg med henblik på produktion af energi fra vedvarende energikilder (VE), herunder varmepumper, samplacerede energilagringsanlæg og aktiver, der er nødvendige for deres tilslutning til nettet, herunder tilladelser til nettilslutning og miljøkonsekvensvurderinger, hvor sådanne er påkrævet(...)"*

Green Power Denmark opfordrer derfor til, at lovforslagets definition af en tilladelsesproces på side 10 og i kontaktpunkt bekendtgørelsens §4 stk. 3 bør bringes i overensstemmelse med nødretsforordningens artikel 2 stk. 1, så planprocessen specifikt også bliver omfattet.

Green Power Denmark vil ligeledes gerne opfordre til, at man forud for udformningen af kontaktpunkt bekendtgørelsen går i dialog med branchen i form af Green Power Denmark om netop denne udformning, så der skabes klarhed omkring dette.

Områder til nødvendig net- og lagringsinfrastruktur

Green Power Denmark opfordrer til at anvendelsen af udpegning af nødvendig net- og lagringsinfrastruktur anvendes i videst udstrækning.

Det er derudover branchens ønske, at man fremadrettet vil kæde disse sammen med allerede udbudte statslige havvindmølleprojekter og fremtidige udbud af havvindmøller. En sådan praksis vil sikre at danske havvindmøller kan opføres langt mere gnidningsfrit og få den endelige §25-tilladelse, som ellers kan trække unødigt ud. Green Power Denmark forventer, at særligt undtagelsesmuligheden fra vandrammedirektivet for områder til nødvendig net- og lagringsinfrastruktur vil være et virkningsfuldt tiltag, til at accelerere udbygningen af den fornødne kapacitet i transformationsnettet til at nettilslutte havvindmølleparker.

Konkret skyldes det, at hvis et elkabel skal krydse igennem et å-løb, så kræver det en underboring. En underboring skal godkendes, hvor der i øjeblikket må foreligge dokumentation, hvor man særligt vurderer de risici forbundet med boringen - og

hvilken effekt en enkeltstående puls af boremudder måtte have ifm. et potentielt uheld og dets påvirkning af tilstanden for hvert enkelt vandområde som ligger nedstrøms krydsningen.

Green Power Denmark savner ligeledes, at branchen får bedre vejledning på underboringer, men eftersom dette ikke foreligger, da vil en generel undtagelse i områder til nødvendig net- og lagringsinfrastruktur kunne være en hjælp for udbygningen af den grønne omstilling.

Green Power Denmark bemærker, at der i Danmark er flere områder, hvor transmissionsnettet ikke er tilstrækkeligt udbygget og i en grad, hvor det ikke længere kan følge med efterspørgslen fra kunder, som ønsker at tilslutte deres VE-anlæg. Green Power Denmark opfordrer derfor til, at man særligt i disse områder udpeger de nødvendige områder til net- og lagringsinfrastruktur for at modvirke de flaskehalse i netudbygningen, som både er opstået og måtte komme i fremtiden. Green Power Denmark opfordrer ligeledes til, at man kæder udpegningen af områderne til fremskyndelse af vedvarende energi sammen med udpegningen af nødvendig net- og lagringsinfrastruktur.

Green Power Denmark vil derudover gerne rette opmærksom på udfordringerne med placering af batterier i landzoner. Modsat solceller og vindmøller eksisterer der ikke for nuværende en klar udtagelse, der muliggør kommunal planlægning for batterier i landzoner, hvorved batterier påtvinges at placeres i byzone. Dette er u hensigtsmæssig, da den højeste rentabilitet, samt samfunds- og netmæssigeværdi vil være, hvis disse bliver placeret i det åbne land ved transformerstationer eller i sammenhæng med VE-parkerne. En ændring af disse regler eller muliggørelse heraf under henvisning til VE direktivet vil være en lavthængende frugt, der kunne styrke rammevilkårene for lagring i Danmark.

Overriding Public Interest

Green Power Denmark stiller sig uforstående overfor udeblivelsen af en tydelig implementering af overriding public interest, som i høringsmaterialet omtales som "væsentlig samfunds mæssig interesse". Det er særligt denne nye vægtning af VE i kombination med EU's nødretsforordning, som har ført til at langt flere VE-projekter er blevet godkendt i Tyskland. I det forgange år har man i Tyskland godkendt 7.469 MW landvindmøller, og det første kvartal af 2023 var niveauet af nye godkendelser 61 pct. højere end året før.

I Danmark har man tidligere udpeget energiforsyning til en national interesse, og at der skal gøres plads til både vindmøller og solceller i det danske landskab. Det er imidlertid ikke branchens opfattelse, at denne klassificering af vedvarende energi har haft den ønskede effekt. Green Power Denmark bemærker, at siden denne klassificering ikke har haft nogen nævneværdig effekt for udbygningen af VE, kan man deraf konkludere, at VE ikke betragtes som nogen overriding public interest i Danmark.

Green Power Denmark bemærker ligeledes, at der i regeringsgrundlaget "Ansvar for Danmark" på side 26 står " (...) have et systematisk fokus på implementering af

erhvervsrettet EU-lovgivning, så vi undgår unødigt restriktive regler til skade for danske virksomheder og arbejdspladser. Det sker med øje for eksempelvis klima og miljø.”

En implementering af overridning public interest vil være i tråd med regeringsgrundlagets sigte, om at implementere gunstig erhvervsrettet EU-lovgivning, hvor branchen kan undgå visse restriktive regler, og hvor det tilmed sker med øje for den grønne omstilling.

Green Power Denmark opfordrer derfor til, at man i implementeringen følger regeringsgrundlaget og implementerer en praksis, hvor man vægter vedvarende energi, CO₂-fangst, PtX-anlæg og projekter med integreret forbrug og produktion som en overridning public interest.

Måtte vores høringssvar give anledning til spørgsmål eller behov for uddybning, så står Green Power Denmark naturligvis til rådighed.

Med venlig hilsen

Green Power Denmark

Martin Voergaard

Konsulent

for a living planet®

WWF Verdensnaturfonden

Tlf. 35363635

Svanevej 12
2400 København NV

wwf@wwf.dk
www.wwf.dk

Høringssvar sendt til:

Energistyrelsens hovedpostkasse ens@ens.dk

Kopi til mll@ens.dk

København d.7. marts 2024

WWF Verdensnaturfondens bemærkninger til høring over forslag til Lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi, lov om bæredygtige biobrændstoffer og om reduktion af drivhusgasser, lov om fremme af energibesparelser i bygninger og lov om varmforsyning (Bemyndigelse til at supplere og gennemføre EU-regler til fremme af vedvarende energi, herunder bemyndigelse til at fastsætte regler om fravigelse fra visse miljø- og naturbeskyttelsesregler)

Generelle bemærkninger

WWF Verdensnaturfonden takker for muligheden for at afgive høringssvar over forslag til Lov om ændring af vedvarende energi.

WWF Verdensnaturfonden anerkender, at Danmark har en bunden opgave i fht. at indfri vores ambitioner om acceleration inden for den grønne omstilling og levere på Klimalovens målsætninger. WWF Verdensnaturfonden anerkender også, at der med beslutningen på EU-niveau om at blive selvforsynende med energi og uafhængig af gas fra Rusland, skal sættes turbo på etablering og udbredelse af vedvarende energi – også i Danmark.

WWF Verdensnaturfonden anerkender dog ikke, at det igen kan ske på bekostning af natur og miljø ved at benytte EU's nødforordning, når der eksisterer andre alternativer for at bringe egnede arealer i spil til opsættelse af VE, som ikke vil påvirke natur og miljø.

Der er rigeligt plads andre steder. Nødforordningen kan ikke tilsidesætte andre hensyn (Paragraf 3 og bilag IV) – og man skal kunne dokumentere, at man ikke kan finde et område, som skader mindre et andet sted.

NEKST har foreslået løsninger på de områder, hvor OPI kunne bruges (fx skovbyggelinjer etc.). Indføres disse, kan nødretten kun bruges til at gennemføre de mest skadelige projekter på de biologisk mest sårbare steder.

Nærværende høringssvar forholder sig udelukkende til den del af lovforslaget, som andrager mulighed for at benytte nødforordningen i regi af REDIII.

Konkrete bemærkninger

Der lægges med forslaget til Lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi, op til, at flere lovgivninger, som tilgodeser natur og miljø, kan undtages i udpegning og afdækning af arealer til opsættelse af VE. Begrundelsen underbygges med argumentationen om 'overriding public interest'. Argumenterne for at bringe nødforordningen i spil er, at det ofte er de mange miljøvurderinger, som bremser udrulningen af VE, og som dermed forlænger og forhæler godkendelsesprocesser samt opsætning.

I bemærkningerne til lovforslaget gøres gældende at:

"Nødforordningen indeholder også en mulighed for under visse betingelser at undtage VE-, elnet-, og energilagingsprojekter fra krav om miljøkonsekvensvurdering og artsbeskyttelsesvurderinger i særlige områder udlagt til vedvarende energi og netinfrastruktur samt ændring i vurderingen af, om der findes alternative løsninger og fastsættelse af kompenserende foranstaltninger."

WWF Verdensnaturfonden anerkender, at beslutnings-, ansøgnings- og klageprocesser skal gøres mere gennemskuelige og klare, således at der ikke opstår usikkerhed omkring de processer, som går forud for opsætning af VE, og at disse dermed kan trække uforholdsmæssigt ud.

WWF Verdensnaturfonden er grundlæggende kritisk overfor, at nødforordningen kan sættes i spil, og undtage miljøkonsekvensvurderinger og artsbeskyttelsesvurderinger, for at fremskynde godkendelsesprocesser for opsætning af VE.

Biodiversitetsrådet estimerer, at højst 2,3 % af Danmarks landareal med sikkerhed kan siges at bidrage til de internationale arealmålsætninger for beskyttede områder. Knap 2000 arter i Danmark vurderes i skrivende stund at være truede. Dette bør vi tage meget alvorligt, hvis vi skal gøre os forhåbning om at leve op til hhv. Kunming/Montreal aftalen samt EU's biodiversitetsstrategi herunder den for nyligt vedtagne Nature Restoration Law, som bl.a. pålægger os at genoprette mindst 20% af vores natur allerede i 2030.

Til gengæld er mere end 60% af Danmarks areal opdyrket land. Kvaliteten af biodiversitet på disse arealer er i udgangspunktet lav. Derfor er det muligt at finde arealer både på land og i havet, som ikke udløser dybdegående miljøkonsekvens- eller artsbeskyttelsesvurderinger, som del af processen, forud for opstilling af VE.

WWF Verdensnaturfonden er opmærksom på, at dette værdiansatsmæssigt er en væsentligt dyrere model at benytte end at udpege områder, hvor der reelt kan forefindes biodiversitet af værdi.

Herudover er det en bekymring, at brugen af nødforordningen kan misbruges, da retningslinjer for, hvordan og i hvilket omfang nødforordningen kan udløses og benyttes, endnu er for svagt formuleret.

WWF® *for a living planet*®

WWF Verdensnaturfonden

Tlf. 35363635

Svanevej 12
2400 København NV

wwf@wwf.dk
www.wwf.dk

Anbefalinger

Anskuer vi arealanvendelsesdiskussionen ud fra det udgangspunkt, at Danmark skal passe på den tilbageværende natur, vi har, og at vi skal og leve op til de internationale aftaler, vi har tilsluttet os, om at bevare og genoprette natur, så bør vi ikke gøre brug af nødforordningen under REDIII.

WWF Verdensnaturfonden anbefaler, at alle retningslinjer for ansøgninger og behandling af opsætning af VE ses grundigt efter i sømmene med henblik på at rydde ud i alle administrative byrder og udfordringer. Større transparens og ensartethed i regler og retningslinjer på tværs af stat og kommuner vil smidiggøre ansøgningsprocesserne væsentligt. Dette flugter fuldt ud med NEKST udvalgets anbefalinger for hurtig opsætning af sol og vind på land.

WWF Verdensnaturfonden anbefaler derudover, at der som udgangspunkt kun bør udpeges arealer med meget lav naturværdi til opsætning af VE. Fx landbrugsjord med lav biodiversitet eller i produktionsskov.

WWF Verdensnaturfonden anbefaler desuden, at hvis nødforordningen i yderste konsekvens skal benyttes, at den begrænses til ét enkelt projekt ad gangen, og ikke står som en lovhjemmel med – i princippet – uanet omfang af benyttelsesmuligheder til alle typer af anlægsopgaver.

Med venlig hilsen

Annette Hyldebrandt

Public Affairs Director, WWF Verdensnaturfonden

Til: Klima- Energi- og Forsyningsministeriet
Journalnummer 2023-8973

Hørings svar til lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi, lov om bæredygtige biobrændstoffer og om reduktion af drivhusgasser, lov om fremme af energibesparelser i bygninger og lov om varmeforsyning

Dato: 1. marts 2024.
marts 2024

Sags ID: SAG-2024-00980
Dok. ID: 3430255

E-mail: JEMA@kl.dk
Direkte: 33370 3523

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København
SWeidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
www.kl.dk
Side 1 af 2

KL takker for muligheden for at afgive hørings svar på lovforslaget, der har til formål at implementere visse bestemmelser fra den seneste ændring af VE-direktivet (VEIII) i dansk ret, samt at tilvejebringe hjemmel til at kunne fastsætte supplerende bestemmelser i Nødfordningen.

Overordnede bemærkninger

Kommunerne vil den grønne omstilling og bakker op om de høje ambitioner for udbygningen af vedvarende energi (VE) på land frem mod 2030.

KL bemærker i den sammenhæng, at gennemsigthed, procesklarhed og stabile rammevilkår er helt afgørende for indfrielsen af de høje ambitioner. Hensyn, som nærværende lovforslag ikke kan siges at imødekomme.

Brede bemyndigelses hjemler er et usikkert grundlag

KL anerkender, at den danske stat har fået ekstraordinært kort tid til at implementere de relevante dele af VEIII og nødfordningen i dansk lovgivning, og dertil har et ønske om at lette implementeringen af fremtidige EU-retsakter. KL finder det dog problematisk, at Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet har vurderet, at den korte implementeringsfrist kan retfærdiggøre, at implementeringen primært sker via meget brede bemyndigelses hjemler.

Af lovbemærkningerne fremgår det, at bemyndigelsen skal give ministeren hjemmel til, efter forhandling med andre relevante ressortministre, at implementere EU-retsakter, som har til formål at fremme udbredelsen af VE eller fastsætte regler, der supplerer, undtager eller fraviger EU's miljø- og naturdirektiv. Her nævnes bl.a. regler om fremskyndelsesområder til VE og særlige områder til net- og lagringsinfrastruktur. Dertil giver bemyndigelsen, i den foreslåede § 3, stk. 4, ministeren hjemmel til at fravige lovregler på miljø- og naturbeskyttelsesområdet ved bekendtgørelse.

KL finder det betænkeligt, at der anvendes så brede bemyndigelser på et område, der kan få væsentlig betydning for udbygningen af VE, kommunernes sagsbehandling og det overordnede ressourcetræk i kommunerne.

Det fremgår af lovbemærkningerne, at klima-, energi- og forsyningsministeren forventer at inddrage regeringen i spørgsmål vedr. en model for kortlægning og udpegning af fremskyndelsesområder mv. Da rammerne for den konkrete regulering udmøntes ved bekendtgørelse, er der

ingen garanti for yderligere politisk behandling eller stillingtagen til området, når nærværende lovforslag først er behandlet. Det synes vi grundlæggende ikke er den rigtige måde at gøre det på.

KL opfordrer på den baggrund til, at Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet fremadrettet implementerer så centrale EU-retsakter ved lov.

Staten vil vejlede kommunerne om egne regler

Det fremgår af lovbemærkningernes afsnit 2.1.4., at der vil være behov for at udarbejde en samlet vejledning vedrørende indholdet af de nye regler i VEIII-direktivet.

KL er positive over for, at Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet anerkender behovet for øget vejledning på området, og at denne vejledning skal udarbejdes på tværs af relevante ressortministerier.

KL stiller sig gerne til rådighed ift. at sikre den nødvendige indsigt fra kommunerne i udarbejdelse af vejledningsmaterialet.

Inddragelse af kommunerne og KL i udmøntningen af lovforslaget

Det er afgørende for den grønne omstilling, at EU viser vejen og skaber de rette rammevilkår for udbygningen med VE. Samtidig er det vigtigt, at implementeringen af EU-retsakterne sker med forståelse for den gældende praksis, bl.a. i kommunerne.

Kommunernes praksis for planlægning og sagsbehandling af VE-projekter adskiller sig væsentligt fra det, der er udgangspunktet for tilgangen i VEIII. F.eks. anses miljøkonsekvensvurderingen og lokalplanprocessen for to adskilte elementer i EU-regi, mens de i praksis forløber som to parallelle spor med indbyrdes indflydelse på hinanden. Hensigten med VEIII er bl.a. at fremskynde myndighedsbehandlingen af VE-projekter. Det er derfor afgørende, at kommunerne inddrages i udmøntningen af lovforslaget, hvis implementeringen af VEIII skal virke efter hensigten.

KL anerkender Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet og Energistyrelsens foreløbige indsats for at inddrage KL og kommunerne i implementeringen af VEIII og nødfordningen. KL vil opfordre parterne til fortsat at inddrage KL og kommunerne i udmøntningen af lovforslaget.

KL forventer at få bekendtgørelserne, der udmønter lovforslaget, i økonomisk høring.

Det har ikke været muligt for KL at foretage en politisk behandling af høringssvaret inden for høringsfristen. Derfor tages der forbehold for den efterfølgende politiske behandling af høringssvaret.

Med venlig hilsen

Jesper A. Madvig
Chefkonsulent, KL

Dato: 1. marts 2024.
marts 2024

Sags ID: SAG-2024-00980
Dok. ID: 3430255

E-mail: JEMA@kl.dk
Direkte: 33370 3523

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København
SWeidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 2 af 2

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
Holmens Kanal 20
1060 København K

E-mail:

ens@ens.dk

mll@ens.dk

Høringssvar – forslag til lov om fremme af VE m.v. (VE III-direktivet)

DI takker for lejligheden til at afgive høringssvar til udkast til forslag til lov om fremme af VE (VE III-direktivet).

DI støtter implementeringen af EU's VE III-direktiv for at fremskynde produktionen og brugen af vedvarende energi og dertil knyttet infrastruktur.

DI ser derfor positivt på udpeging af områder til fremme af vedvarende energi, som kræver hurtigere godkendelse af projekter.

Herunder er en række konkrete punkter, der bør adresseres ved udarbejdelsen af lovforslaget.

1) Tilladelsesprocesser

Generelt set bør det fremgå, at der er tale om hele processen og ikke kun de dele der omfatter staten. Dvs. at kommunale såvel som processer ift. nettilslutning også skal inkluderes.

Jf. artikel 16 stk. 6 foreslås det, at lovforslaget med fordel kan anvende denne bestemmelse til, at klager vedr. VE-anlæg i klagenævnene kommer først i køen.

2) Fremskyndelsesområder

Det bør eksplicit fremgå, at hvis sådanne områder udpeges på havet, så skal de stadig være VVM-pligtige, dvs. at det ikke er tilstrækkeligt kun at foretage en screening eller vurdere en plan, men også det konkrete projekt. Dette begrundes med, at VVM er en forudsætning for at kunne udføre retvisende konsekvensvurderinger, hvor også de kumulative påvirkninger tages i betragtning. Med fremskyndelsesområder for havvind skal det sikres, at der er foretaget tilstrækkelige følsomhedsanalyser for at sikre, der ikke forårsages (uoprettelige) skade af sårbar natur og dyrearter, hvilket kan svække tilliden til og troværdigheden ved opførslen og driften af havvindmølleparker.

Karakteren af fremskyndelsesområderne:

Det foreslås, at der skrives helt eksplicit, at det også skal sikres, at sådanne områder er egnet til de specifikke teknologier. Derudover fremhæves følgende:

- At kortlægningen af områder skal være på regionalt plan, da man hermed undgår at én kommune kan være "bagstopper" for alt udvikling i det geografiske område.
- At de samlede arealer er større end behovet, da det må forudsættes at ikke alle områder vil blive udnyttet. Dette er også vigtigt i et markedsperspektiv, da for lidt udpeget areal naturligt vil resultere i kunstige høje priser.
- At de specifikke arealer har en tilstrækkelig buffer, således at de kan tilpasses det konkrete projekt.
- At udpegningen af sådanne områder ikke leder til negativ påvirkning på allerede planlagte og eksisterende projekter.
- At områderne skal opdateres jævnlige. Dog skal man undgå at reducere eller fjerne allerede udpeget områder uden en forudgående konsultation med markedet, da det ellers kan reducere planlægnings- og investorsikkerheden.

3) Udpegningen skal tage højde for fremtidige energimål og inkludere CO2-fangst, Power-to-X-anlæg og integrerede produktions- og forbrugsanlæg

- Der er brug for tydeligere retningslinjer for brug af EU's nødforordning og klar implementering af "overriding public interest" for at fremme VE-projekter. Hertil bemærkes særligt, om at nødretsforordningen efter eksterne eksperter vurdering ikke har hjemmel til at forringe beskyttelsen af natur og dyreliv, medmindre den er i overensstemmelse med de internationale naturbeskyttelseskonventioner, som EU har ratificeret.
- Der anbefales udpegning af områder til nødvendig net- og lagringsinfrastruktur for at støtte udbygningen af vedvarende energi og løse flaskehalse i netudbygningen.

4) Repowering for solcelleanlæg og vindmøller

Det fremgår af udkast et til lovforslaget side 15 som gengivelse af VE III-direktivets 16c, stk. 3, om repowering, at hvis man på solenergianlæg øger effekten inden for samme geografiske område kan undtages for yderligere VVM.

I henhold til lovforslaget er det ikke entydigt om repowering af vindmøller (anlæg) om samme bestemmelse gælder, at de kan undtages for yderligere VVM jf. *Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser pp38-40.*

DI vil opfordre til og anbefale, at lovforslaget sikrer samme rammebetingelser for solcelleanlæg og vindmølle-anlæg således, at ved repowering gælder de samme regler om undtagelser for yderligere VVM. Dette sikrer samme og transparente rammevilkår og potentielt teknologineutral VE-udbygning.

5) Biogasanlæg

Biogasanlæg bør tilgodeses på samme måde som resterende VE-anlæg, herunder de særlige tiltag til f.eks. afkortning af tidsfrister for tilladelsesprocessen. I den sammenhæng bør der heller ikke sondres mellem, hvorvidt biogasanlægget producerer el eller injicerer biometan til gasnettet. Det vil ligeledes være i tråd med, at biogasanlæg, ligesom eks. sol og vind, er defineret som en vedvarende energikilde jf. VE-loven.

Dansk Industri takker for lejligheden til at afgive hørings svar og har ikke yderligere kommentarer, og står til rådighed hvis hørings svaret giver anledning til spørgsmål.

Med venlig hilsen

Søren Mensal Kristensen

Til: Energistyrelsen (ens@ens.dk)
Cc: Maja Lykke Lorenzen (mll@ens.dk)
Fra: Alexander Plougmann (ap@drivkraftdanmark.dk)
Titel: Høring - Drivkraft Danmark - Lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi, lov om bæredygtige biobrændstoffer... - journalnummer 2023-8973
Sendt: 08-03-2024 12:12

Kære Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet

Drivkraft Danmark takker for muligheden for at afgive høringssvar i forbindelse med høring af forslag til "Lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi, lov om bæredygtige biobrændstoffer..."

Med den seneste revision af EU's VE-direktiv (VE III) gøres det muligt at stoppe anvendelsen af såkaldte UER-kreditter. Det vil blot kræve en simpel ændring af biobrændstofloven. Det skal ses i lyset af, at anvendelse af UER-kreditter hverken har betydning for de danske klimamål eller for klimaet generelt, men til gengæld pålægger samfund og forbrugere en hel unødvendig udgift på omkring 40 millioner kroner om året.

Med offentliggørelse af revisionen af VE-direktivet i EU-Tidende står det nemlig klart, at brugen af UER-kreditter ophører senest 18 måneder efter 20. november 2023, ved at artikel 7a-7e i Brændstofkvalitetsdirektivet ophæves. I vores dialog med Klima-, Energi og Forsyningsministeriet og Energistyrelsen er vi blevet bekræftet i, at en implementering af reglerne vil kunne ske før.

Vi opfordrer derfor til, at ministeriet i forbindelse med revisionen "Lov om fremme af vedvarende energi", "lov om bæredygtige biobrændstoffer" med flere, benytter lejligheden til at ændre BEK nr 2520 af 14/12/2021 (Bekendtgørelse om CO₂e-fortrængningskrav og bæredygtighed m.v.) og fjerner det overordnede 6 % CO₂e-fortrængningskrav, jf. §3 stk. 1., frem til 2028, men fastholder det nationale CO₂e-fortrængningskrav, jf. § 3. stk. 2.

Med venlig hilsen

Alexander Plougmann
Energi- og teknikkonsulent

T: +45 3345 6517

M: +45 4412 2424

www.drivkraftdanmark.dk

Drivkraft Danmark

Vi sætter strøm til
den tunge transport

Følg os på: [Twitter](#) og [LinkedIn](#)

Energistyrelsen
Journalnummer 2023-8973

Den 8. marts 2024

Høringsvar angående Lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi, lov om bæredygtige biobrændstoffer og om reduktion af drivhusgasser, lov om fremme af energibesparelser i bygninger og lov om varmeforsyning

Dansk Erhverv takker for muligheden for at give input til dette lovforslag, der indgår i implementeringen af VEIII-direktivet. Dansk Erhverv støtter direktivets ambitiøse mål for udbygning af vedvarende energi, som er afgørende for Europas sikkerhed, energiforsyning, lave energipriser og bekæmpelsen af klimaforandringer. Dansk Erhverv mener helt overordnet, at *den danske implementering af VEIII-direktivet bør ske i overensstemmelse med hensigten med direktivet: at få hurtigere udbygning af vedvarende energi i Europa*. Derfor bør implementeringen i Danmark være ambitiøs og sikre en hurtigere udbygning af vedvarende energi i Danmark.

Tilladelsesprocesser

Dansk Erhverv bakker op om diagnosen i VEIII-direktivets præambel om, at *langvarige administrative tilladelsesprocedurer, herunder kompleksiteten og varigheden af vurdering af miljøvirkninger, er en af de største hindringer for investeringer i projekter i vedvarende energi og den dertil tilknyttede infrastruktur*. Dansk Erhverv opfordrer derfor til, at direktivets muligheder for at få forkortet og forenklet tilladelsesprocedurerne udnyttes til fulde.

Lovforslagets tekst om, at tilladelsesbestemmelserne bygger på eksisterende model for implementering af VEII-direktivet og dennes tidsfrister er derfor bekymrende. Dansk Erhverv vurderer, at netop denne implementering har været for snæver til at have en reelt fremmende effekt på tilladelsesprocesserne.

Dansk Erhverv anbefaler, at direktivets frister for tilladelsesprocesser implementeres på en måde, der reelt forkorter og forenkler tilladelsesprocesserne. Derfor *bør tilladelsesprocesser forstås så bredt som muligt, med udgangspunkt i nødretsforordningens definition af en tilladelsesproces som omfattende alle relevante administrative tilladelser, der udstedes til at udbygge VE, herunder tilladelser til nettilslutning og miljøkonsekvensvurderinger, og alle administrative faser, der begynder med modtagelsen af en fuldstændig afgørelse og slutter med den endelige afgørelse*.

Direktivets artikel 16, stk. 6 bør betyde, at der ses på prioriteringen af klager vedrørende VE-anlæg i klagesystemet, da en forsinkelse resulterende i manglende svar fra myndigheder medfører, at de specifikke mellemliggende administrative skridt skal anses for godkendt.

Fremskyndelsesområder

Dansk Erhverv mener, at implementeringen af VEIII-direktivets muligheder for fremskyndelsesområder bør sikre, at områderne er egnede til de tiltænkte teknologier. Det kræver større områder med mulighed for buffer, der tillader tilpasning til det konkrete projekt, samt at de opdateres jævnlige, dog uden at reducere allerede udpegede områder uden en forudgående konsultation med markedet.

Den danske implementering af VEIII-direktivets muligheder for fremskyndelsesområder bør tage hensyn til, at VE på land i Danmark primært sættes op på landbrugsjord, og at der er ikke store industriområder og parkeringspladser i Danmark. Dansk Erhverv opfordrer til, at *områder til fremskyndelse forstås som alle områder på land, hvor der ikke er tungtvejende natur og miljøhensyn, der går imod muligheden for at opsætte VE eller nødvendig net- og lagringsinfrastruktur*, herunder landbrugsjord. Dog bør VE på fremskyndelsesområder fortsat kun opføres med opbakning af lokalområde og naboer. I forlængelse af første screening for energiparker bør der ses på om der er statslige arealer eller statslige arealreservationer, der kan udpeges som fremskyndelsesområder.

Endelig er det vigtigt snarest muligt at få en klar snitflade og vished om overlap til energiparker for ikke at sætte udbygningen inden for energiparker i stå på grund af regulatorisk usikkerhed. *Med henblik på at sikre lokalt ejerskab og undgå en opbremsning i markedet på grund af usikkerhed kan udpegningen af fremskyndelsesområder med fordel placeres i kommunerne*, der har planansvaret og også spiller en central rolle i udpegningen af energiparker.

I forhold til havvind, er Dansk Erhverv åbne overfor hurtigere sagsbehandling inden for fremskyndelsesområder på havet, men vurderer, at udbygningen her er af en skala, hvor der er behov for kumulative konsekvensvurderinger.

Natur- og miljøhensyn

Bemyndigelsen forventes også anvendt til at fastsætte regler, der supplerer, undtager og fraviger fra fem miljø- og naturdirektiver i overensstemmelse med VEIII-direktivet. Dansk Erhverv understreger, at vi ikke ser en modsætning mellem natur- og miljøbeskyttelse og udbygning af vedvarende energi, idet branchen og naturorganisationer gentagne gange finder løsninger til gavn for mere natur og mere grøn strøm i Danmark.

Der kan dog med fordel ses på behovet for alle administrative skridt, der udgør miljøbeskyttelsen i dag, så unødvendigt naturbureaukrati undgås, og ressourcerne i stedet kan gå til naturbeskyttelse. *Dansk Erhverv bakker derfor op om forenkling af miljøvurderingsproces fx ved ændring og udvidelse af eksisterende net infrastruktur. Dansk Erhverv bakker ligeledes op om muligheden for at afprøve nye afbødende foranstaltninger*. Det kan fremme udviklingen af ny teknologi, der yderligere kan muliggøre sameksistens mellem vedvarende energi og natur.

Bred bemyndigelse

Dansk Erhverv har forståelse for usikkerheden om fortolkning af direktivets forskrifter, samt at forskellige implementeringsfrister kræver fleksibilitet i implementeringen. Dansk Erhverv er dog bekymrede for den meget brede bemyndigelse, der mister den demokratiske kontrol og gennemsigtighed, som en involvering af Folketinget ville bidrage med. Det skal også ses i lyset af borgeres ret til indflydelse på udbygningen af vedvarende energi i Danmark. Endelig skaber den brede bemyndigelse bekymring for om implementeringen af direktivet bliver så ambitiøs, som det ønskes fra politisk side.

Derfor anbefaler Dansk Erhverv, at *bemyndigelserne og bekendtgørelsernes formål fastlægges i lovforslaget for at sætte politisk retning* og give et udgangspunkt for politisk kontrol med implementeringen:

- I §3, stk 5 bør det tilføjes, at reglerne skal fastsættes med henblik på at øge hastigheden på tilladelsesprocesserne i forhold til i dag. Dansk Erhverv opfordrer derudover til at monitorere godkendelsestider, så det sikres at udviklingen går den rigtige vej.
- I §3, stk 6 bør det tilføjes, at udpegning af områder til fremskyndelse af vedvarende energi med henblik på at benytte instrumentet til at forsimple processerne for opsætning af vedvarende energi i Danmark, og øge hastigheden for tilladelsesprocesser i Danmark.

Dansk Erhverv opfordrer derudover til tidlig inddragelse af branchen ved udarbejdelsen af bekendtgørelse, der træder i kraft 1. juli.

Dansk Erhverv bakker endeligt op om at regeringen nu ønsker at tage de frivillige bestemmelser fra nødretsforordningen om særlige områder til VE-anlæg og nødvendig net- og lagringsinfrastruktur tages i brug, og opfordrer til, at dette sker i videst muligt omfang. Dansk Erhverv opfordrer til at *en samlet vejledning om nye regler i VEIII-direktivet bør forberedes og sendes i høring hurtigst muligt, så det er klart, når lovforslaget træder i kraft.*

Tak for muligheden for at afgive et høringssvar.

Med venlig hilsen

Malene Mortensen
Chefkonsulent

TEKNIQ ARBEJDSGIVERNE

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet

Sendt pr. mail til ens@ens.dk med kopi til mll@ens.dk

Journalnummer 2023-8973.

TEKNIQ Arbejdsgivernes hørings svar på høring over Forslag Til Lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi, lov om bæredygtige biobrændstoffer og om reduktion af drivhusgasser, lov om fremme af energibesparelser i bygninger og lov om varmforsyning

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet har med et høringsbrev dateret 8. februar 2024 fremsendt et forslag til lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi, lov om bæredygtige biobrændstoffer og om reduktion af drivhusgasser, lov om fremme af energibesparelser i bygninger samt lov om varmforsyning, og anmodet om at modtage hørings svar senest mandag den 8. marts 2024.

De forskellige love berører vigtige arbejdsområder for TEKNIQ Arbejdsgivernes medlemsvirksomheder, og vi indgår derfor gerne i det fortsatte samarbejde på området.

Forslaget til lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi, lov om bæredygtige biobrændstoffer og om reduktion af drivhusgasser, lov om fremme af energibesparelser i bygninger og lov om varmforsyning, herefter kaldet "udkastet", giver TEKNIQ Arbejdsgiverne anledning til følgende bemærkninger.

Generelle bemærkninger

TEKNIQ Arbejdsgiverne er tilfredse med, at der med udkastet lægges op til en fælles definition af vedvarende energi på tværs af love og bekendtgørelser.

Specifikke bemærkninger

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser, §4.

Af det næstsidste afsnit på s. 43 i det fremsendte udkast fremgår følgende: "*Oprensningen af energikilder i VE-lovens definition er udtømmende. Andre energikilder kan ikke betragtes som vedvarende. Varmepumper er efter definitionen vedvarende energianlæg, hvis de direkte drives som vedvarende energikilder, eksempelvis vindkraft eller biogas. Al biomasse kan efter den gældende definition anses som*

Paul Bergsøes Vej 6
2600 Glostrup

Billedskærervej 17
5230 Odense M

Telefon 4343 6000
teknig@teknig.dk
www.teknig.dk

Dato: 8. marts 2024

Side 1/2

TEKNIQ ARBEJDSGIVERNE

vedvarende, uanset om biomassen er produceret i overensstemmelse med bæredygtighedskravene”.

Det er TEKNIQ Arbejdsgivernes vurdering, at der med bemærkningen lægges op til en utilsigtet, men væsentlig stramning af definitionen af vedvarende energi i forhold til varmepumper. Stramningen er meget problematisk og ikke i overensstemmelse med hverken VE-lovens §2, stk. 2, eller VE-direktivets artikel 2, stk. 2, som har næsten enslydende definitioner.

VE-direktivet definerer vedvarende energi som følgende: *”energi fra vedvarende ikkefossile kilder i form af vindkraft, solenergi (solvarme og solceller) og geotermisk energi, osmotisk energi, omgivelsesenergi, tidevands-, bølge- og andre former for havenergi, vandkraft, biomasse, lossepladsgas, gas fra spildevandsanlæg og biogas”.* Af præambelen til VE-direktivets punkt (43) konstateres endvidere følgende *”Varmepumper er en vigtig teknologi til at producere vedvarende opvarmning og køling fra omgivelsesenergi, herunder fra spildevandsrensingsanlæg og geotermisk energi.”* VE-direktivets og VE-lovens definitioner knytter sig således til mediet, energien udnyttes fra, og ikke til om der indgår el til at drive pumper og andet udstyr i processen.

TEKNIQ Arbejdsgivernes vurderer, at den stramning i fortolkningen, der lægges op til med udkastet, ikke er i overensstemmelse med VE-loven og dermed modarbejder selve intentionen med ændringen, nemlig at der skal anvendes en fælles definition. En konsekvens af den foreslåede stramning må i princippet desuden indebære, at også solvarme, osmotisk energi og geotermisk energi ikke vil være at betragte som vedvarende energi, da varme fra disse anlæg fremstilles med brug af eldrevne pumper, som typisk ikke drives direkte af fx vindkraft eller biogas.

I stedet bør afsnittet affattes:

”Oprensningen af energikilder i VE-lovens definition er udtømmende. Andre energikilder kan ikke betragtes som vedvarende. Al biomasse kan efter den gældende definition anses som vedvarende, uanset om biomassen er produceret i overensstemmelse med bæredygtighedskravene.”

TEKNIQ Arbejdsgiverne står naturligvis til rådighed for en uddybning af vores høringssvar.

Med venlig hilsen

Troels Hartung
Bæredygtighedschef

Paul Bergsøes Vej 6
2600 Glostrup

Billedskærervej 17
5230 Odense M

Telefon 4343 6000
teknig@teknig.dk
www.teknig.dk

Dato: 8. marts 2024

Side 2/2

NOTAT

LOV OM ÆNDRING AF LOV OM FREMME AF VEDVARENDE ENERGI, LOV OM BÆREDYGTIGE BIOBRÆNDSTOFFER OG OM REDUKTION AF DRIVHUSGASSER, LOV OM FREMME AF ENERGIBESPARELSER I BYGNINGER OG LOV OM VARMEFORSYNING

Energinet takker for muligheden for at komme med kommentarer til de foreslåede ændringer til forslag til lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi og flere andre love.

Energinet har gennemgået lovforslaget med fokus på de emner, der har særlig betydning for Energinet, og har målrettet kommenteringen til disse.

1. Energinets bemærkninger

1.1 Overordnede kommentarer

Det vurderes hensigtsmæssigt, hvis lovudkastet sammentænkes med det igangværende arbejde med Energiparker. Dels vil det understøtte det overordnede formål med at sikre den grønne omstilling, da det vil have en positiv effekt på hastigheden på gennemførslen af energiparker, og dels vil det sikre en ensformig sagsbehandling og mere forståelig lovgivning, så der ikke opstår incitamenters til at fravælge Energiparker for i stedet at komme ind under denne lovgivning. Dette kunne eksempelvis fremhæves: Side 7. Midt andet afsnit, Side 11. Nederst andet afsnit, Side 12 første afsnit, Side 20 sidste afsnit.

I forbindelse med repowering og levetidsforlængelse af offshore havvind – så har Energinet traditionelt opført platforme til opsamling og ilandføring af havvindmøllestrømmen. Disse platforme er designet til at holde samme tid som off shore parkerne – en forlængelse af levetiden på havmøllerne kan potentielt medføre, at der skal reinvesteres eller laves nye platforme – det er særligt problematisk, hvis kapaciteten ændres – så er der behov for nye platforme. Det kan medføre væsentlige omkostninger for Energinet – som potentielt skal viderefaktureres til andre brugere af nettet – Energinet er således ikke enige i de økonomiske konsekvenser – hvis der bliver behov for at reinvestere eller opføre nye platforme

- Det er en pointe, som Energinet har fremført tidligere og mere detaljeret i forbindelse med ”udkast til bekendtgørelse om repowering af bestående elproduktionsanlæg på havet”

Energinet er af den overbevisning, at det vil medføre væsentlig forvirring, at der ikke er en stærkere kobling til sagerne omkring energiparker – særligt i afsnit 2.3.

Endelig ser Energinet gerne, at hjemlen til at sikre hurtigere behandling af net i forbindelse med lovens forslag om VE bliver tydeligere – det er lidt implicit nævnt og det vil formodentligt ikke være i lovens ånd – hvis VE anlæg fik hurtigere behandling men den nødvendige forstærkning af nettet ikke kan følge med de hurtigere behandling af VE-anlæg.

Der fremgår en del steder i teksten ordet ”Net”. Det bør defineres, at Net i denne sammenhæng betyder luftledninger og stationer. I det omfang det er muligt, vil nettet blive kabellagt, men hvis formålet med lovgivningen er at sikre hastigheden i den grønne omstilling, så må lovgivningen også understøtte behovet for luftledninger, i det omfang luftledninger er nødvendige.

Lovforslaget vil forsimpler tilslutningsprocessen for testanlæg. Det er prisværdigt, men Energinet vil dog gerne gøre opmærksom på, at testanlæggene i forbindelse med idriftsættelse skal opfylde en række tekniske krav i forhold til evt. tilslutning til det kollektive elnet. Disse krav er nødvendige for at sikre, at det kollektive elnet kan drives stabilt og sikkert. Det kan medføre en væsentlig risiko for forsyningsikkerheden i Danmark, hvis der ikke stilles disse krav. Der er sat en række compliancekrav op i forbindelse med RFG’en. Selv med Testcentre er der behov for en sådan proces men den kan evt tilpasses for disse.

Der er tillige en række regler i forhold til betaling for at anvende det kollektive elnet, som der skal tages højde for.

1.2 Udpegning af særlige netinfrastrukturområder efter art. 15e

Energinet støtter særligt op om gennemførelsen af VE III-direktivets art. 15e i den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse i § 3, stk. 6, hvorefter vedkommende minister kan fastsætte regler om udpegning af områder til fremskyndelse af vedvarende energi og om udpegning af særlige infrastrukturområder til net- og lagringsprojekter på land, herunder med henblik på at understøtte områder til fremskyndelse af vedvarende energi udpeget i medfør af art. 15c.

For at opnå målsætningen i VE III-direktivets artikel 3, stk. 1, om at andelen af energi fra vedvarende energikilder senest i 2030 skal udgøre mindst 42,5 % af Unionens endelige bruttoenergiforbrug, er det nødvendigt, at den tilstrækkelige netinfrastruktur er på plads til at kunne tilslutte og integrere bl.a. nye sol- og vindprojekter i det kollektive elnet. Den grønne omstilling kræver en hastig udbygning af dansk elinfrastruktur, ligesom langt hovedparten af de nødvendige udbygninger i elnettet, både de lokale udbygninger, men i særlig grad udbygningen af grundstrukturen i elnettet, skyldes udviklingen i produktionen af VE. Tilladelsesprocesser, herunder miljø- og plantilladelser, udgør en betydelig del af den samlede anlægstid og ressourcenindsats i forbindelse med ændringer og udbygning af transmissionsinfrastrukturen.

Energinet ser på den baggrund et betydeligt potentiale i VE-direktivets art. 15e til at fremskynde og effektivisere tilladelsesprocesser med henblik på at udbygge grundstrukturen i transmissionsnettet og derved understøtte udbygningen af VE med den nødvendige og påkrævede netinfrastruktur.

Energinet er desuden løbende i dialog med andre systemansvarlige transmissionsvirksomheder i EU, herunder 50Hertz og TenneT, og erfarer, at man i Tyskland er ganske langt fremme med implementeringen af modeller til udmøntning af art. 15e, herunder på baggrund af konkrete erfaringer med anvendelse af nødretsforordningen. Energinet foreslår på den baggrund, at der i forbindelse med gennemførelsen af VE III-direktivet søges konkrete erfaringer fra bl.a. de tyske myndigheder med henblik på at indhente konkrete erfaringer i forhold til udmøntningen af VE III-direktivets art. 15e. Energinet bidrager i den forbindelse gerne med at indhentelsen af erfaringer fra tyske transmissionsvirksomheder.

Herudover foreslår Energinet, at gennemførelsen sker i tæt koordinering mellem og på tværs af myndighedsområderne miljø, plan og energi, så implementeringen sikrer den maksimale effekt af de nye EU-regler på tværs af relevant lovgivning og dermed realiserer den størst mulige effektiviseringsgevinst ved optimering af tilladelsesprocesser for netinfrastruktur.

1.3 Projekter på land og søterritorie

Energinet bemærker, at det er nødvendigt at kunne sammentænke netprojekter, som både indeholder elementer på land og på søterritoriet i forbindelse med udpegning af særlige infrastrukturuområder efter art. 15e. Dette vil være tilfældet i forbindelse med oversøiske kabelforbindelser til udlandet, hvor det samlede projekt ofte vil bestå af dels et landprojekt i form af en konverterstation, et jordkabel fra stationen frem til kysten og dels et havprojekt i form af et søkabel. Søkabler er ikke oplyst på miljøvurderingslovens bilag 1 eller 2 og er derved ikke miljøvurderingspligtige, men jordkabler dimensioneret til spændinger over 100 kV, samt tilhørende stationsanlæg er oplyst på miljøvurderingslovens bilag 2 og er dermed screeningspligtige. Landprojektet og havprojektet vil i miljøvurderingsprocessen blive betragtet som ét samlet projekt, hvorefter der for det samlede projekt skal gennemføres en samlet vurdering af projektets indvirkning efter miljøvurderingslovens regler uagtet at søkablet i sig selv ikke er omfattet af miljøvurderingsloven.

På den baggrund vurderer Energinet, at der i forbindelse med gennemførelsen af art. 15e og særligt udpegningen af infrastrukturuområder, bør tages højde for projekter, som involverer aktiviteter på både land og søterritoriet, hvorefter der vil være et behov for udstrække særlige infrastrukturuområder på land ud på søterritoriet for at sikre en ensartet myndighedsproces for det samlede projekt.

1.4 Økonomisk kompensation

Med henblik på at sikre en hastig udbygning af den nødvendige netinfrastruktur samtidig med at det eksisterende miljø og naturen i områderne påvirkes mindst muligt, ser Energinet et potentiale i, at midler til afværgeforanstaltninger i højere grad kan puljes i nationale initiativer for at sikre en samlet set mere effektiv og bæredygtig ressourceindsats i natur- og artsbeskyttelse jf. art. 15e, stk. 4, hvorefter eventuelle indvirkninger på miljøet kan imødegås med kompensationsforanstaltninger i form af økonomisk midler til nationale artsbeskyttelsesprogrammer og lignende, hvor dette findes proportionalt. På den måde kan anlægsnære og forholdsmæssigt ressourcetunge afværgeforanstaltninger i højere grad substitueres med mere helhedsorienterede indsatser, der samlet set understøtter en bedre natur- og artsbeskyttelse.

1.5 Kortlægning efter art. 15b

I forhold til den koordinerede kortlægning af de områder, som er nødvendige for nationale bidrag til opfyldelse af EU's overordnede mål for vedvarende energi i 2030, som indføres med VE art. 15b, vil Energinet kunne bidrage med oplysninger og data i forhold til den nødvendige netinfrastruktur herfor. Energinet udarbejder hvert andet år et samlet overblik over udviklingstendenser, behov og løsningsmuligheder i den danske elinfrastruktur med afsæt i Energistyrelsens årlige analyseforudsætninger, som resulterer i en Langsigtet Udviklingsplan (LUP). Energinet forventer at kunne bidrage til kortlægningen efter art. 15b i forhold til den nødvendige netinfrastruktur på baggrund af behovsanalyser og løsningsmuligheder beskrevet i den Langsigtede Udviklingsplan.

1.6 Tekstnære kommentarer

Side 18 næstsidste afsnit - Strategiske miljøvurderinger kan med fordel eksplicit nævnes.

Side 20 afsnit 3 - Det kan overvejes, om teksten skal understrege, at forhandlingerne med andre resorter skal ske med udgangspunkt i den nye vægtning af klima-miljøspørgsmålet?

Side 22 første afsnit - Kan med fordel blødes op, ellers kan den låse de foregående 6-7 sider.

Hvis nærværende høringssvar giver anledning til spørgsmål eller noget ønskes uddybet, kan Energinet kontaktes på myndighed@energinet.dk

Med venlig hilsen

Sisse Guldager Larsen

Energinet Myndighedsenheden

Energistyrelsen
ens@ens.dk
kopi: mll@ens.dk
journal nr. 2023-8973

Indtast afdeling
Direkte tlf. 27952171
E-mail jawihe@hofor.dk
Journal nr. Indtast journal nr.
Dato 04.03.2024

Høringssvar, Nødfordningen

HOFOR vil gerne takke for mulighed for at afgive høringssvar over forslag til Lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi, lov om bæredygtige biobrændstoffer og om reduktion af drivhusgasser, lov om fremme af energibesparelser i bygninger og lov om varmforsyning (Bemyndigelse til at supplere og gennemføre EU-regler til fremme af vedvarende energi, herunder bemyndigelse til at fastsætte regler om fravigelse fra visse miljø- og naturbeskyttelsesregler)

HOFOR støtter op om det grundlæggende formål, der fremgår af forslaget om at understøtte og fremskynde udbygningen af vedvarende energi. En hurtigere omstilling med vedvarende energi er bydende nødvendig, og hurtige og smidige processer vil fremme opstilling af vedvarende energiproduktion i Danmark.

HOFOR støtter grundlæggende udpegning af områder til vedvarende energi både på land og i havet, eftersom det kan fremskynde udbygningen med vedvarende energi. Det er dog vigtigt for HOFOR, at disse udpegninger ikke må stå i vejen for realisering af andre vedvarende energiprojekter, og udpegningerne må ikke påvirke allerede igangsatte projekter negativt.

HOFOR mener, at det er positivt, at der med dette lovforslag understøttes en hurtigere tilladelsesproces med mulighed for at fastsætte tidsfrister. Dertil mener HOFOR også, det er vigtigt, at bemyndigelserne også gælder net- og lagringsinfrastruktur på land, således at projekterne bliver tænkt i en sammenhæng.

Til: Maja Lykke Lorenzen (mll@ens.dk)
Cc: Katrine Høegh Hilleke (khhk@ens.dk), kam@varmepumpeindustrien.dk (kam@varmepumpeindustrien.dk), lars.abel@varmepumpeindustrien.dk (lars.abel@varmepumpeindustrien.dk)
Fra: lars.abel@varmepumpeindustrien.dk (lars.abel@varmepumpeindustrien.dk)
Titel: Høringssvar fra Varmepumpeindustrien - VPI --- SV: Høring over forslag til lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi og flere andre love --- 2023-8973.
Sendt: 07-03-2024 14:47

Høringssvar fra Varmepumpeindustrien – VPI

Journal nr. 2023-8973.

Tak for KEF-ministeriets høringsbrev over forslag til lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi, lov om bæredygtige biobrændstoffer og om reduktion af drivhusgasser, lov om fremme af energibesparelser i bygninger og lov om varmforsyning.

I lyset af de seneste års energikrise og frem mod Danmarks og EU's mål om klimaneutralitet senest i 2050, er der stort fokus på at fremskynde den grønne omstilling og sikre en emissionsreducerende energipolitik, der mindsker afhængigheden af importerede fossile brændstoffer og fremmer rimelige og overkommelige priser for borgere og virksomheder i alle økonomiske sektorer.

Europa-Kommissionen har udpeget varmepumpe teknologien til at være en "Strategic Net Zero Technology" og arbejder i den forbindelse med at udvikle en handlingsplan for at fremskynde udbredelsen af varmepumper i EU. Også IEA – International Energy Agency anbefaler udrulning af varmepumpe teknologien.

Generelle bemærkninger

Varmepumpeindustrien ser det som en fordel, at der med ændringen lægges op til en fælles definition af vedvarende energi. Det kan være hensigtsmæssigt med en form for ensretning på tværs af love og bekendtgørelser.

Specifikke bemærkninger

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser, §4.

Af sidste afsnit fremgår følgende: *"Opremsningen af energikilder i VE-lovens definition er udtømmende. Andre energikilder kan ikke betragtes som vedvarende. Varmepumper er efter definitionen vedvarende energianlæg, hvis de direkte drives som vedvarende energikilder som f.eks. vindkraft eller biogas. Al biomasse kan efter den gældende definition anses som vedvarende, uanset om biomassen er produceret i overensstemmelse med bæredygtighedskravene."*

Varmepumpeindustrien undrer sig over, at der med bemærkningen lægges op til en væsentlig stramning af definitionen af vedvarende energi i forhold til varmepumper. Vi betragter det som meget problematisk. Vi finder ikke, at dette er i overensstemmelse med hverken VE-lovens §2, stk. 2, eller VE-direktivets artikel 2, stk. 2, som har næsten enslydende definitioner.

VE-direktivet definerer vedvarende energi som følger: *"energi fra vedvarende ikkefossile kilder i form af vindkraft, solenergi (solvarme og solceller) og geotermisk energi, osmotisk energi, omgivelsesenergi, tidevands-, bølge- og andre former for havenergi, vandkraft, biomasse, lossepladsgas, gas fra spildevandsanlæg og biogas"*. Af præambelen til VE-direktivets punkt (43) fremgår desuden følgende *"Varmepumper er en vigtig teknologi til at producere vedvarende opvarmning og køling fra omgivelsesenergi, herunder fra spildevandsrensningsanlæg og geotermisk energi"*^[1] VE-direktivets og VE-lovens definitioner knytter sig således til mediet og ikke til om der er indgår el til at drive pumper og andet udstyr.

En konsekvens af den foreslåede stramning må i princippet indebære, at også solvarme, osmotisk energi og geotermisk energi ikke vil være at betragte som vedvarende energi, da varme produceret på disse anlæg drives af eldrevne pumper, som typisk ikke drives direkte af f.eks. vindkraft eller biogas.

Det er Varmepumpeindustrien opfattelse, at denne stramning vil medføre, at der i Varmeforsyningsloven anlægges en fortolkning af vedvarende energi, som ikke er i overensstemmelse med VE-loven og dermed modarbejder selve intentionen med ændringen, nemlig at der skal anvendes en fælles definition.

Samtidig henviser vi her til vores indledende oplysning om Europa-Kommissionens holdning til varmepumptechnologien som en vigtig "Strategic Net Zero Technology".

Varmepumpeindustrien står til rådigheden for yderligere dialog.

Venlig hilsen

Lars Abel

Lars Abel

Varmepumpeindustrien I Danmark

Tel: +45 4030 3075

Email:

lars.abel@varmepumpeindustrien.dk

Åboulevard 7, 1. tv.

DK-1635 Copenhagen V

www.varmepumpeindustrien.dk

Fra: Maja Lykke Lorenzen <mll@ens.dk>

Sendt: 8. februar 2024 10:38

Til: Maja Lykke Lorenzen <mll@ens.dk>

Cc: Katrine Høegh Hilleke <khhk@ens.dk>

Emne: Høring over forslag til lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi og flere andre love

Til høringsparterne

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet sender hermed udkast til forslag til lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi, lov om bæredygtige biobrændstoffer og om reduktion af drivhusgasser, lov om fremme af energibesparelser i bygninger og lov om varmeforsyning (Bemyndigelse til at supplere og gennemføre EU-regler til fremme af vedvarende energi, herunder bemyndigelse til at fastsætte regler om fravigelse fra visse miljø- og naturbeskyttelsesregler) i høring med høringsfrist den 8. marts 2024.

Udkast til lovforslag, høringsbrev og liste over høringsparter er d.d. offentliggjort på høringsportalen: [Høringsdetaljer - Høringsportalen \(hoeringsportalen.dk\)](#)

Eventuelle spørgsmål til lovforslaget kan rettes til Maja Lykke Lorenzen tlf. 3392 7517, e-mail: mll@ens.dk eller Katrine Høegh Hilleke tlf. 3395 1268, e-mail: khhk@ens.dk.

Med venlig hilsen / Best regards

Maja Lykke Lorenzen

Specialkonsulent

Land & Sol I

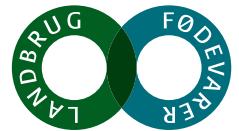
Mobil / Cell

+45 33 92 75 17

E-mail

mll@ens.dk

Dato 8. marts 2024
Side 1 af 2

Landbrug & Fødevarer FmbA

Axelborg, Axeltorv 3
DK 1609 København V

T +45 3339 4000
F +45 3339 4141
E info@lf.dk
W www.lf.dk

CVR DK 25 52 95 29

Energistyrelsen
Carsten Niebuhrs Gade 43
1577 København V

Hørings svar er sendt elektronisk til ens@ens.dk, med kopi til mll@ens.dk

Høring over forslag til Lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi, lov om bæredygtige biobrændstoffer og om reduktion af drivhusgasser, lov om fremme af energibesparelser i bygninger og lov om varmeforsyning (Bemyndigelse til at supplere og gennemføre EU-regler til fremme af vedvarende energi, herunder bemyndigelse til at fastsætte regler om fravigelse fra visse miljø- og naturbeskyttelsesregler) / j.nr. 2023-8973

Landbrug & Fødevarer har modtaget ovennævnte i høring den 8. februar 2024 og har følgende kommentarer:

Da lovforslaget primært har til formål at give ministeren en række beføjelser til at udstede bekendtgørelser mhp. implementering af det reviderede direktiv for vedvarende energi (VEIII-direktivet), vil Landbrug & Fødevarers bemærkninger være af overordnet karakter.

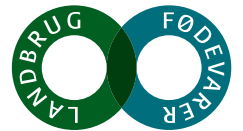
Der er en lang række bestemmelser i VEIII-direktivet, som Landbrug & Fødevarer ser frem til implementeres i dansk lov, da det vil få en positiv indvirkning på rammevilkårene for danske producenter af vedvarende energi. Det glæder os derfor, at klima-, energi- og forsyningsministeren nu bemyndiges til at fastsætte de nødvendige regler for at gennemføre, supplere eller anvende EU-regler direkte, som fremmer energi fra vedvarende energikilder.

Det nævnes eksplicit, at der indsættes en bred bemyndigelsesbestemmelse i VE-loven til at fastsætte regler som supplerer eller fraviger bestemmelser i national ret, der implementerer direktiver på miljø- og naturbeskyttelsesområdet, og regler om udpegning af særlige områder til anlæg for vedvarende energi og nødvendige net- og lagringsinfrastrukturprojekter.

Landbrug & Fødevarer bifalder, at der nu gøres brug af muligheden for en mere fleksibel tilgang til implementeringen af miljø- og naturbeskyttelsesområdet, som ofte bliver en barriere for udbygning med vedvarende energi pga. manglende fleksibilitet i sagsbehandlingen og omstændige klageadgange og processer. Der er dog allerede i dag undtagelsesmuligheder, der følger af Nødretsforordningen, som vi kun i meget begrænset omfang gør brug af ift. vores nabolande. Det er derfor vigtigt for Landbrug & Fødevarer, at der implementeres en endnu bredere bemyndigelsesbestemmelse på tværs af alle relevante ressortområder, så der er fælles klarhed om, hvordan fravigelses- og undtagelsesbestemmelserne fra VEIII-direktivet bruges i praksis.

Det er især vigtigt, at der i dansk lov tages bestik af, at det nu mere varigt indskrives i EU-reguleringen, at udbygningen med vedvarende energi formodes at være af væsentlig samfundsmæssig interesse og tjener den offentlige sundhed og sikkerhed. Dette hensyn bør afspejles på tværs af sektorlove i dansk regulering.

Udarbejdelsen af en samlet vejledning vedrørende indholdet af de nye regler i VEIII-direktivet er et godt skridt i den rigtige retning. Landbrug & Fødevarer støtter også op om, at den implementeres i

kontaktpunkt bekendtgørelsen. Det er vigtigt, at der etableres tæt samarbejde mellem Klima-, energi og forsyningsministeriet og Miljøministeriet, så konkret vejledning, der skal fremskynde processen ved etablering af ny vedvarende energi, ikke strander ml. ministerierne. Derfor skal ansvarsfordelingen ml. ministerierne ift. vejledningen også specificeres nærmere.

En mere konkret forpligtelse for de respektive ressortområder kan passende indarbejdes i kontaktpunkt bekendtgørelsen med nogle klare frister for sagsbehandlingen og et overordnet loft for den samlede sagsbehandlingstid ifm. etablering af vedvarende energi. Landbrug & Fødevarer vil opfordre til, at et sådant loft sættes til maksimalt 12 måneder fra udvikler har taget første kontakt.

Ønskes ovennævnte uddybet er I velkomne til at kontakte os, ligesom vi fra Landbrug & Fødevarers side gerne vil forbeholde os muligheden for at vende tilbage med yderligere kommentarer, hvis vi finder det nødvendigt.

Simon Horsholt
Seniorkonsulent

Klima & Energi

M + 4527852384
E simh@lf.dk

Til Energistyrelsen

Sendt til ens@ens.dk, kopi mll@ens.dk
Journalnummer 2023-8973

14. februar 2024

Hørings svar Eurowind Energy – Lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi, lov om bæredygtige biobrændstoffer og om reduktion af drivhusgasser, lov om fremme af energibesparelser i bygninger og lov om varmeforsyning

Eurowind Energy takker for muligheden for at afgive hørings svar til Lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi, lov om bæredygtige biobrændstoffer og om reduktion af drivhusgasser, lov om fremme af energibesparelser i bygninger og lov om varmeforsyning.

Eurowind Energy bemærker, at lovforslagets implementering af VE-direktivet (REDIII) primært består i en række beføjelser til ministeren til udstedelse af bekendtgørelser, som vil udgøre den danske implementering af VE-direktivet. VE-direktivet indeholder en række tiltag, som vil få afgørende indvirkning på rammevilkårene for opsætning af vedvarende energi i Danmark, herunder f.eks. udpegning af og kriterierne for VE-accelerationssområder og tidsfrister for planlægningsprocesser. Eurowind Energy gør yderligere opmærksom på, at VE-direktivet indeholder regler som rækker over en række ressortområder, f.eks. muligheder for afvigelser fra regler på miljø- og naturområdet, og at så omfattende lovændringer i flere love bør gennemføres på baggrund af en klar politisk stillingtagen til indholdet.

Eurowind Energy opfordrer til, at disse afgørende vilkår for opsætning af vedvarende energi i Danmark bliver drøftet i folketinget og i Klima-, Energi- og Forsyningsudvalget. Lovgivning med så vidtrækkende konsekvenser for opstillere af vedvarende energi, myndigheder og borgere bør udformes på baggrund af retningslinjer formet efter en politisk drøftelse.

Udkastet til lovforslag nævner på side 10, at kontaktpunkt bekendtgørelsens definition af den administrative proces i bekendtgørelsens § 4 stk. 3 omfatter *"hele forløbet og alle aspekter for ansøgning om og tildeling af alle tilladelser, og øvrige nødvendige procedurer for opstillere af VE-anlæg, jf. § 4, stk. 1, nr. 3, i kontaktpunkt bekendtgørelsen."*

Og yderligere at: *"Den administrative proces dækker over flere aspekter end tilladelsesprocessen, som ikke omfatter planprocessen eller supplerende, specifikke tilladelser eller dispensationer, som kræves på baggrund af det specifikke projekts beliggenhed eller kontekst."*

Eurowind Energy bemærker hertil, at definitionen af en tilladelsesproces i nødretsforordningen (forordning 2022/2577) artikel 2 stk. 1 er anderledes udformet:

" 1)

»tilladelsesproces«: en proces

a)

der omfatter alle relevante administrative tilladelser, som udstedes til at opføre, foretage repowering af og drive anlæg med henblik på produktion af energi fra vedvarende energikilder (VE), herunder varmepumper, samplacerede energilagingsanlæg og aktiver, der er nødvendige for deres tilslutning til nettet, herunder tilladelser til nettilslutning og miljøkonsekvensvurderinger, hvor sådanne er påkrævet, og (...)"

Det er derfor Eurowind Energys opfattelse, at lovforslagets definition af en tilladelsesproces som en delmængde af den administrative proces, der ikke omfatter planlægningsprocesser, ikke er i overensstemmelse med definitionen af en tilladelsesproces i nødretsforordningen artikel 2 stk. 1. Ifølge forordningen indeholder en tilladelsesproces "alle relevante administrative tilladelser" inklusive miljøkonsekvensvurderinger og processen for nettilslutning.

Lovforslagets definition af en tilladelsesproces på side 10 og i kontaktpunkt bekendtgørelsens § 4 stk. 3 bør derfor bringes i overensstemmelse med nødretsforordningens artikel 2 stk. 1.

Eurowind Energy ser VE-direktivets regler som udtryk for en ambitiøs europæisk klimapolitik, som har til hensigt at accelerere udbygningen med vedvarende energi på tværs ad medlemsstaterne. Eurowind opfordrer derfor til, at der i den danske klimapolitik tages stilling til direktivets regelændringer og ambitiøse målsætninger.

Med venlig hilsen

Søren Klinge

Senior Regulatory Advisor

Mobile +45 50 69 32 59

E-mail skl@ewe.dk

Energistyrelsen
Journalnr. 2023 - 8973
ens@ens.dk

DANSKE
REGIONER

05-03-2024

EMN-2023-01184

1688373

Danske Regioners høringsvar vedrørende forslag til ændring af lov om fremme af vedvarende energi, lov om bæredygtige biobrændstoffer og om reduktion af drivhusgasser, lov om fremme af energibesparelser i bygninger og lov om varmforsyning

Klima-, Energi og Forsyningsministeriet har den 8. februar 2024 sendt forslag til lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi, lov om bæredygtige biobrændstoffer og om reduktion af drivhusgasser, lov om fremme af energibesparelser i bygninger og lov om varmforsyning i høring. Danske Regioner takker for muligheden for at svare på høringen.

Danske Regioner ser positivt på viljen til at accelerere den grønne omstilling og sikre opfyldelse af nationale såvel som europæiske målsætninger ved at fremskynde udbygningen af vedvarende energi (VE) samt at mindske afhængigheden af importerede fossile brændstoffer.

Med lovændringsforslaget lægges der op til, at klima-, energi- og forsyningsministeren gives bemyndigelse til at fastsætte regler, der implementerer og supplerer EU-retsakter. Herunder gives ministeren bemyndigelse til efter forhandling med miljøministeren at fravige regler på miljø- og naturbeskyttelsesområdet med henblik på at fremme energi fra vedvarende energikilder. Danske Regioner forudsætter i denne forbindelse, at også tages højde for hensyn til drikkevandsbeskyttelse og jordforureningsrisici.

Det foreslås endvidere i lovændringsforslaget, at vedkommende minister efter forhandling med klima-, energi- og forsyningsministeren kan fastsætte regler om udpegning af områder til fremskyndelse af vedvarende energi og til net- og lagringsinfrastruktur.

Danske Regioner opfordrer på denne baggrund til, at de nødvendige hensyn til drikkevandsbeskyttelse, jordforurening samt råstofinteresser tages i dialog med den relevante region, der fungerer som myndighed på disse områder. Det bemærkes i øvrigt, at en forsømmelse af hensyn til ovenstående interesser kan medføre øvrige offentlige økonomiske konsekvenser, da råstofplanarbejdet er en ressourcekrævende opgave hos regionerne.

DANSKE REGIONER
DAMPFÆRGEVEJ 22
2100 KØBENHAVN Ø
+45 35 29 81 00
REGIONER@REGIONER.DK
REGIONER.DK

Danske Regioner vil desuden i denne forbindelse gøre opmærksom på, at der i tidligere udpegninger af områder til fremme af vedvarende energi har været flere overlap med regionalt udpegede råstofgraveområder – herunder et 100 pct. overlap mellem et udpeget areal til en energipark i Silkeborg Kommune og et aktivt samt vigtigt råstofgraveområde.

Det bemærkes her, at prioriteringen af de danske råstofressourcer er af stor vigtighed for den grønne omstilling, hvilket understreges af den bebudede råstofstrategi i regeringsgrundlaget, hvor hensigten er, at "[understøtte] en bæredygtig udvinding af sand og grus samt mere genanvendelse af byggematerialer. Det skal sikres, at vi har tilstrækkelige råstoffer til energiparkerne og byggeriet – uden at vi sætter naturen og havnaturen over styr."

For at sikre en helhedsorienteret arealplanlægning og sammentænkning af individuelle arealhensyn appellerer Danske Regioner til, at man inddrager de relevante regioner tidligt i planlægningsprocessen, så regionernes lokalkendskab og viden om råstofforekomster, jordforureninger, drikkevand mv. anvendes i forhold til udvikling af arealer til fremme af vedvarende energi og til net- og lagringsinfrastruktur på land. Dermed sikres det også, at der ikke udpeges arealer, som allerede er disponeret i råstofplanlægningen. Herudover har regionerne kompetencer og gode erfaringer med at koordinere strategiske energiprojekter, der netop sammentænker hensyn på tværs af region, kommuner og øvrige parter.

Med venlig hilsen

Lotte Holten

Energistyrelsen
ens@ens.dk
mll@ens.dk
Vedr. journalnummer 2023-8973

Vesterbrogade 32
1620 København V

Telefon 33 43 70 00
mail@danskeadvokater.dk
www.danskeadvokater.dk

Dok.nr. D-2024-010184

7. marts 2024

Høringssvar over udkast til lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi, lov om bæredygtige biobrændstoffer og om reduktion af drivhusgasser, lov om fremme af energibesparelser i bygninger og lov om varmeforsyning

Danske Advokater takker for muligheden for at afgive høringssvar. Dette høringssvar er udarbejdet i samarbejde med [Danske Advokaters fagudvalg for klima](#).

1. Overordnede bemærkninger

Lovudkastet indeholder bemyndigelsesbestemmelser til klima-, energi- og forsyningsministeren til efter forhandling med vedkommende ministre at fastsætte regler med henblik på at gennemføre, supplere eller anvende EU-regler. Det foreslås desuden, at klima-, energi- og forsyningsministeren bemyndiges til at fravige regler på miljø- og naturbeskyttelsesområdet, med henblik på at gennemføre EU-regler til fremme af energi fra vedvarende energikilder.

Derudover indeholder lovudkastet bemyndigelser til, at vedkommende minister efter forhandling med klima-, energi- og forsyningsministeren kan fastsætte regler om tilladelsesproceduren for alle relevante administrative tilladelser til at opføre, foretage repowering af og drive anlæg til vedvarende energi samt om udpegning af områder til fremskyndelse af vedvarende energi og om særlige infrastrukturområder til net- og lagringsprojekter på land.

Disse bemyndigelser i lovudkastet giver anledning til en række retssikkerhedsmæssige betænkeligheder. Disse uddybes i afsnit 2.1 - 2.3 nedenfor.

Lovudkastet indeholder desuden ændringer af definitioner i lovgivningen. Bestemmelserne herom indeholder en sproglig uklarhed, som af retssikkerhedsmæssige grunde bør ændres. Dette uddybes i afsnit 2.4.

2. Bemærkninger til de enkelte bestemmelser

2.1 Bemyndigelsesbestemmelsen i lovudkastets § 1, nr. 3 – VE-lovens § 3, stk. 3

Det fremgår af den foreslåede § 3, stk. 3, i lov om fremme af vedvarende energi (herefter VE-loven), at klima-, energi- og forsyningsministeren bemyndiges til administrativt at gennemføre, supplere eller anvende EU-regler på andre ressortområder til fremme af energi fra vedvarende energikilder. Bemyndigelsen er formuleret bredt, idet den ikke blot indeholder bemyndigelse til at *gennemføre eller anvende* EU-regler til fremme af energi fra vedvarende energikilder, men desuden indeholder hjemmel til at *supplere* reglerne. Desuden vedrører bemyndigelsen ikke regler på klima-, energi- og forsyningsministerens eget ressortområde, men giver hjemmel til, at ministeren efter forhandling med vedkommende ressortministre administrativt kan fastsætte regler på andre ressortområder.

Det fremgår af bemærkningerne til lovudkastet, at formålet med bemyndigelsen er at sikre, at EU-retsakter om fremme af energi fra vedvarende energikilder, herunder bestemmelser, som går på tværs af sektorlove og ressortområder, kan implementeres hurtigt, effektivt og smidigt.

Danske Advokater anerkender, at der som følge af korte implementeringsfrister kan være behov for, at der er adgang til hurtigt og fleksibelt at udstede regler, som implementerer EU-regler. Danske Advokater anser det dog for væsentligt, at grundlæggende retssikkerhedsmæssige hensyn iagttages.

Disse hensyn indebærer, at bemyndigelsesbestemmelser skal formuleres så præcist som muligt.

Lovudkastets § 1, nr. 3 (VE-lovens § 3, stk. 3), lever efter Danske Advokaters opfattelse ikke op til dette.

Når ministeren bemyndiges til at fastsætte regler, ikke blot for at *gennemføre og anvende* EU-reglerne, men desuden for at *supplere* disse, vil ministeren således kunne fastsætte regler om centrale spørgsmål, som ikke blot implementerer EU-reglerne, men som går videre, herunder videre end at regulere detaljspørgsmål uden principiel karakter.

Den foreslåede bemyndigelseshjemmel findes på den baggrund svær at forene med kravet om forudberegnelighed og tydelighed i lovgivningen.

Danske Advokater finder det i tillæg hertil betænkeligt, at adgangen til at supplere EU-regler gives på andre ministres ressortområder. Et sådant supplement af eventuelle betydningsfulde EU-regler på tværs af ressortområder, som desuden kan være politisk følsomme, bør ikke ske uden demokratisk kontrol ved en bemyndigelse til ministeren.

Det underbygges i øvrigt af, at klima-, energi- og forsyningsministeren ikke har denne bemyndigelse på ministerens eget ressortområde, jf. den gældende bestemmelse i VE-lovens § 3, stk. 2.

Danske Advokater finder, at en mere begrænset bemyndigelsesbestemmelse vil være tilstrækkelig til at sikre hurtigheden og fleksibiliteten i forbindelse med gennemførelse af EU-regler med øjeblikkelig virkning og korte implementeringsfrister.

Det fremgår af bemærkningerne til lovudkastet, at formålet med bemyndigelsen i VE-lovens § 3, stk. 3, tillige er fastsætte supplerende regler til nødforordningen. Dette kan af de grunde, der er nævnt ovenfor, ikke efter Danske Advokaters opfattelse begrunde den meget brede formulering af bemyndigelsesbestemmelsen, men kan højst give anledning til, at klima-, energi- og forsyningsministeren bemyndiges til administrativt at fastsætte regler, som supplerer nødforordningen, men ikke andre EU-regler. Det bemærkes i tilknytning hertil, at nødforordningen blev vedtaget den 22. december 2022, hvorfor det i lovbemærkningerne anførte tidsmæssige aspekt ikke efter Danske Advokaters opfattelse kan begrunde den meget brede bemyndigelse til at supplere EU-regler.

Danske Advokater opfordrer på den baggrund til, at bemyndigelsen begrænses, således at klima-, energi- og forsyningsministeren alene bemyndiges til at fastsætte nærmere regler, når dette er nødvendigt for at gennemføre eller anvende EU-regler til fremme af energi fra vedvarende energikilder. Adgangen til at supplere reglerne bør således udelades eller begrænses til at vedrøre regler, som supplerer nødforordningen.

2.2 Bemyndigelsesbestemmelserne i lovudkastets § 1, nr. 3 – VE-lovens § 3, stk. 4

Den foreslåede § 3, stk. 4, i VE-loven bemyndiger klima-, energi- og forsyningsministeren til, efter forhandling med vedkommende ministre, at *fravige* regler på andre ressortområder, der implementerer og supplerer EU-retsakter på miljø- og naturbeskyttelsesområdet, med henblik på at gennemføre EU-regler til fremme af energi fra vedvarende energikilder.

Der er tale om en bred bemyndigelsesbestemmelse, der giver mulighed for at fravige lovregler ved bekendtgørelse. Bemyndigelsesbestemmelsen indebærer desuden, at der kan ske fravigelse af bestemmelser i andre love end bemyndigelsesloven, hvorfor der er tale om stærk derogation.

Danske Advokater gør opmærksom på, at der kan være retssikkerhedsmæssige betænkeligheder ved anvendelsen af regler om fravigelse af lovregler ved bekendtgørelse. Det er således betænkeligt, at lovregler fastsat efter den almindelige lovgivningsprocedure kan fraviges, uden at de kontrolmekanismer, der skal sikre en grundig behandling af et lovudkast, iagttages. Dertil er en bemyndigelse til at fravige lovregler ved en bekendtgørelse betænkelig i forhold til hensynene bag den i grundlovens § 3 forudsatte fordeling mellem den lovgivende og den udøvende magt.

Det fremgår af ordlyden af den foreslåede § 3, stk. 4, at reglerne kan fraviges "*med henblik på at gennemføre EU-regler til fremme af energi fra vedvarende energikilder*". Af bemærkningerne til lovudkastet (side 21) fremgår, at det med den foreslåede ordning efter § 3, stk. 4, ikke vil være muligt at fravige bestemmelser i national ret i videre omfang, end det er *nødvendigt* for at gennemføre EU-retsakter, som fastsætter regler, der supplerer, undtager og fraviger fra EU's miljø- og

naturdirektiver. Det fremgår dog også af bemærkningerne (side 37), at bemyndigelsen forventes anvendt til at fastsætte *supplerende* nationale regler om nødforordningen, dvs. frivillige bestemmelser. Danske Advokater opfordrer til, at det tilføjes lovbestemmelsens ordlyd, at der alene kan fastsættes regler, der fraviger nationale regler, i det omfang det er *nødvendigt* for gennemførelsen af EU-retsakter.

Dertil finder Danske Advokater, at rækkevidden af bemyndigelsen er uklar. Det er herunder uklart, hvilke "*regler, der implementerer og supplerer EU-retsakter på miljø- og naturbeskyttelsesområdet*", klima- energi- og forsyningsministeren bemyndiges til at fravige. Dette er retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, idet der gælder et skærpet hjemmelskrav for fravigelse af regler i anden lovgivning end bemyndigelseshjemlen. Danske Advokater opfordrer derfor til, at der sker en nærmere præcisering og afgrænsning af, hvilke regler der kan fraviges af klima-energi- og forsyningsministeren.

Det fremgår desuden ikke klart, om ministeren kan fastsætte regler, der fraviger nationale regler, i de tilfælde, hvor EU-retsakterne giver medlemsstaterne valgmulighed mellem flere regler, og hvor de nationale regler allerede er i overensstemmelse med EU-retsakten, herunder om der kan ske en overimplementering eller gennemføres frivillige ordninger. Dette bør derfor også præciseres nærmere.

2.3 Bemyndigelsesbestemmelserne i lovudkastets § 1, nr. 3 – VE-lovens § 3, stk. 5

Det fremgår af den foreslåede § 3, stk. 5, i VE-loven, at vedkommende minister bemyndiges til efter forhandling med klima-, energi- og forsyningsministeren at fastsætte regler om tilladelsesproceduren for alle relevante administrative tilladelser til at opføre, foretage repowering af og drive anlæg til vedvarende energi samt om udpegning af områder til fremskyndelse af vedvarende energi og om særlige infrastrukturområder til net- og lagringsprojekter på land, herunder regler om tilladelsesprocedurens startdato, tidsfrister for myndighedernes sagsbehandling, gennemførelse af tilladelsesprocedurer i elektronisk format, offentliggørelse af afgørelser samt regler om, at manglende svar fra relevante kompetente myndigheder medfører, at mellemliggende administrative skridt skal betragtes som godkendt. Regler udstedt i medfør af bestemmelsen kan fravige regler på vedkommende ministers område.

Baggrunden for bestemmelsen er ifølge lovbemærkningerne ændringen af VE-direktivets tilladelsesbestemmelser.

Der er imidlertid tale om en vidtgående bemyndigelse, som er meget bredt formuleret, og som ikke er indskrænket til gennemførelse af EU-regler.

Dette finder Danske Advokater af de grunde, som er anført i afsnit 2.1 og 2.2 ovenfor, retssikkerhedsmæssigt betænkeligt.

Danske Advokater anbefaler på den baggrund, at bemyndigelsen indskrænkes til at fastsætte regler, som er *nødvendige* for at gennemføre EU-retsakter.

Det bemærkes i tilknytning hertil, at regler om tilladelsesproceduren potentielt er retssikkerhedsmæssigt betænkelige og politisk følsomme. Det gælder fx regler om stiltiende godkendelser, tidsfrister, endelighedsbestemmelser og afskæring af klageadgang, hvorfor fastsættelsen af sådanne regler bør ske ved lov i de tilfælde, hvor der ikke er tale om nødvendig implementering af EU-regler. I disse tilfælde bør der under ingen omstændigheder være adgang til at fravige lovregler.

2.4 Lovudkastets §§ 2-4

Med lovudkastet foreslås det, at der i biobrændstofloven, energispareloven og varmforsyningsloven indsættes en henvisning til VE-lovens definition af vedvarende energi i stedet for de nuværende definitioner, som svarer til den gældende definition i VE-loven.

Danske Advokater er enig i, at det vil være hensigtsmæssigt, at der indsættes en henvisning til VE-lovens definition, således det sikres, at fremtidige ændringer af definitionen i VE-loven vil være umiddelbart gældende i biobrændstofloven, energispareloven og varmforsyningsloven, og at dette vil sikre en ensartet brug af begrebet på tværs af de relevante sektorer.

Vi bemærker dog, at der i lovudkastets § 3, nr. 1 (energisparelovens § 2, stk. 3), er anvendt en uklar ordlyd.

Vi opfordrer til, at ordlyden af bestemmelsen ændres fra *"I denne lov forstås ved energi fra vedvarende energikilder energi, som defineret i lov om fremme af vedvarende energi"* til at *"I denne lov forstås ved energi fra vedvarende energikilder, energi fra vedvarende energikilder, som defineret i lov om fremme af vedvarende energi."*

Med den understregede tilføjelse harmonerer definitionerne, idet VE-loven ikke indeholder en definition af "energi", men af "energi fra vedvarende energikilder".

3. Afsluttende bemærkninger

Danske Advokater står altid gerne til rådighed for uddybende spørgsmål eller dialog.

Med venlig hilsen

Danielle Løw
Juridisk konsulent
dlo@danskeadvokater.dk

Folketingets medlemmer
Energiministeren
Energiministeriet
Energistyrelsen

Lejre 6. marts 2024

Åbent brev vedr. TERMONET / "kold fjernvarme"

TERMONET ER OGSÅ VEDVARENDE ENERGI

Energistyrelsens fortolkning af varmeforsyningsloven tilbage i 2016 lod forstå, at også "kold fjernvarme eller TERMONET" var omfattet af varmeforsyningslovens § 2 stk. 1.

Efterfølgende har Energistyrelsen i juli 2022 indikeret, at termonet måske ikke sorterer under varmeforsyningsloven. Denne juridiske usikkerhed hæmmer og er i virkeligheden en reel hindring for udviklingen af termonet.

Vi er tre mindre bysamfund i Lejre Kommune, som tilsammen repræsenterer flere end 1.500 potentielle TERMONET interessenter. De tre mindre bysamfund er: Gevninge, Kirke Hyllinge og Kirke Saaby.

Vi er godt i gang med at forberede etablering af TERMONET / kold fjernvarme i hver af de tre landsbyer. Vi har til nu oplevet stor interesse fra såvel boligejere som virksomheder og tillige fra Lejre Kommune for at komme med i en kommende kollektiv varmeforsyning, baseret på termonet-teknologien. Interessen og opbakningen er stor fra såvel naturgasopvarmede, olieopvarmede som varmepumpeopvarmede ejendomme.

Vi er nu så langt i forberedelserne af etablering af de tre store termonet, med op mod 500 interessenter i hvert, at det viser sig særdeles u hensigtsmæssigt, at forholdet til Varmeforsyningslovens § 2 stk. 1 ikke er afklaret. Den manglende afklaring betyder i første omgang, at vi er uden mulighed for at afklare den nødvendige finansiering for at projekterne kan realiseres. I sidste ende kan det komme til at betyde, at projekterne må opgives. Såfremt det bliver resultatet, kommer de mange boliger og kommunale institutioner ulykkeligvis på gyngende grund hvad angår varmeforsyning, idet omkostningerne ved etablering af traditionel fjernvarme langt overstiger et realiserbart niveau. Derfor vil hver enkelt være henvist til individuelle løsninger når / hvis naturgasforsyningen ophører i 2030 til 2035, som meldt ud i regeringsgrundlaget. Og det er hverken samfundsøkonomisk optimalt, eller optimalt for den enkelte husejer.

Landet over findes snesevis af mindre bysamfund, som enten allerede er, eller snart kommer i samme situation som vi tre småbyer i Lejre Kommune. Der er således et enormt potentiale for at reducere udledningen af klimaskadelige gasser til atmosfæren, såfremt TERMONET – eller kold fjernvarme – kan blive et realistisk alternativ til individuel opvarmning, idet TERMONET er baseret på, at den jord de uisolerede varmeslanger er lagt i opvarmes primært af solen og den dybere liggende jordvarme, kombineret med opsamling af spildvarme fra en række kilder i

lokalområdet. Spildvarmen opsamles fra eksempelvis vandværker, køleanlæg i dagligvarebutikker, mælkekøleanlæg på landbrugsejendomme samt lokal service og industri.

Såvel i anlægsfasen som i et TERMONETS levetid (forventelig mere end 50 år) er miljøprofilen – herunder klimaprofilen - langt bedre end et traditionelt fjernvarmeanlæg. Produktionen af isolerede stålrør medfører langt højere udslip af klimaskadelige gasser end de uisolerede plastslanger der anvendes i TERMONET..

Vores analyser har til nu vist, at omkostningerne ved etablering af traditionel fjernvarme er ca. 65% højere end ved etablering af TERMONET. Det er således samfundsøkonomisk at foretrække TERMONET som løsning i mindre bysamfund, som reelt er for små til at etablere traditionel fjernvarme.

Vi opfordrer derfor Folketinget, Energiministeren, Energiministeriet og Energistyrelsen til snarest at træffe de nødvendige beslutninger, således det klargøres at TERMONET / kold fjernvarme på linje med traditionel fjernvarme fortsat fremadrettet er omfattet af Varmeforsyningslovens § 2 stk. 1.

Med venlig hilsen

Steen Fogde
Sæbyvej 10
4070 Kirke Hyllinge

steenfogde@gmail.com

Preben Hjulgaard
Grønager 29
Gevninge
4000 Roskilde

prebenhjulgaard@mail.dk

Jesper Reumert
Omøvej 11
4060 Kirke Saaby

jesperreumert@gmail.com

Energistyrelsen
Carsten Niebuhrs Gade 43
1577 København V

Sendt pr. e-mail til: ens@ens.dk, mll@ens.dk.

Better Energy A/S
Gammel Kongevej 60
1850 Frederiksberg
Cvr.nr. 36 95 06 76

+45 71 99 02 03
info@betterenergy.dk
www.betterenergy.com

Høringssvar til forslag til Lov om ændring af lov om fremme af vedvarende energi, lov om bæredygtige biobrændstoffer og om reduktion af drivhusgasser, lov om fremme af energibesparelser i bygninger og lov om varmforsyning (Bemyndigelse til at supplere og gennemføre EU-regler til fremme af vedvarende energi, herunder bemyndigelse til at fastsætte regler om fravigelse fra visse miljø- og naturbeskyttelsesregler)

Better Energy takker for muligheden for at kommentere på udkastet til lovforslag (journalnummer 2023-8973).

Det er afgørende for opfyldelsen af Danmarks klimamål, at der er stabile rammevilkår for udrulningen af vedvarende energi (VE). De seneste år har budt på abrupte tarifændringer, nye tekniske forskrifter samt usikkerhed om det statslige engagement i forhold til udpegningen af energiparker, hvilket beklageligvis har medført en opbremsning i sagsbehandlingen af og investeringer i VE-projekter.

Det er af afgørende betydning, at kommuner, borgere og virksomheder kan navigere på et oplyst grundlag, når der skal træffes beslutninger om nye energiparker.

I lovforslaget fremgår det, at den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse i § 3, stk. 6 "forventes anvendt i forbindelse med udpegning [af] områder til fremskyndelse af vedvarende energi og særlige infrastrukturområder til net- og lagringsprojekter på land".

For at undgå uvished, særligt blandt evt. naboer til disse fremskyndelsesområder, foreslår vi, at implementeringen af VEIII-direktivets bestemmelser om udpegning af såkaldte fremskyndelsesområder præciseres og begrænses til offshoreprojekter og netinfrastruktur. Udvides bemyndigelsesbestemmelsen til at omfatte VE-projekter på land, kan det stille borgere i en meget usikker og ugunstig situation, f.eks. i tilfælde af hussalg, hvis der er tvivl om, hvorvidt et eller flere VE-projekter i området vil blive realiseret eller ej. Dette kan ikke vides på forhånd, da det kræver bred lokal opbakning. Borgere er bedre stillet, når der er et konkret VE-projekt, så de har mulighed for at tage en dialog med VE-udvikleren om eventuelle værditab samt lokale forhold.

Den afledte uvished som følge af den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse er hverken rimelig overfor evt. berørte borgere eller nødvendigt for at øge hastigheden i den grønne omstilling.

Ønsker Folketinget at udpege den type af områder for VE på land, bør det ske ved en folketingsbeslutning og ikke en administrativ vurdering. Folketingets involvering vil samtidig bidrage til at sikre den fornødne gennemsigtighed og demokratisk kontrol. Vi ser med stor alvor på de potentielle konsekvenser en

udvidet bemyndigelsesbestemmelse, der omfatter VE på land, kan have for borgernes retssikkerhed, investeringsmiljøet samt kommunernes decentrale beslutningsprocesser.

Regeringen har besluttet at videreføre den tidligere regerings tilgang vedr. minimumsimplementering af EU-lovgivning. Vi bakker op om denne tilgang for så vidt angår områderne til fremskyndelse af VE, hvor den gældende praksis for havvind vil være tilstrækkelig til at sikre implementeringen af VEIII-direktivets artikel 15, hvor der skal udpeges områder til fremskyndelse af vedvarende energi for "en eller flere typer vedvarende energikilder".

Vi har i Danmark erfaring med statslig planlægning på havområdet samt visse netinfrastrukturprojekter på transmissionsniveau. VE på land adskiller sig væsentligt på flere punkter, herunder fraværet af støttebehov. Det ligger således i naturlig forlængelse heraf at begrænse bemyndigelsesbestemmelsen til disse to områder. Det vil endvidere være i tråd med VEIII-direktivets bestemmelser, herunder artikel 15c, der fremhæver de specifikke krav og forhold, der gør sig gældende for forskellige VE-teknologier.

Hertil bemærkes, at Energistyrelsens analyseforudsætninger fremstår som det bedst egnede format til at implementere VEIII-direktivets artikel 15b. Vi opfordrer til, at VEIII-direktivets artikel 15b i øvrigt ses i sammenhæng med den nye elmarkedsforordnings artikel 19c, hvorefter der hvert andet år skal udarbejdes en vurdering af fleksibilitetsbehovet.

Endelig vil vi gerne understrege, at det hverken er vores erfaring eller opfattelse, at det er påkrævet eller gavnligt at undtage eller fravige regler på miljø- og naturbeskyttelsesområdet. Tværtimod. Vi vil derfor gerne udtrykke vores bekymring ved at udvide mulighederne herfor.

Vi vedlægger for en god ordens skyld vores hørings svar til Kommissionens guidance til bestemmelserne om områder til fremskyndelse af vedvarende energi til Energistyrelsens orientering.

Giver ovenstående anledning til spørgsmål, står vi naturligvis til rådighed.

Med venlig hilsen
Peter Bjerregaard

Better Energy A/S
Gammel Kongevej 60
1850 Frederiksberg
Cvr.nr. 36 95 06 76

+45 71 99 02 03
info@betterenergy.dk
www.betterenergy.com

European Commission
DG Energy

Better Energy A/S
Gammel Kongevej 60, 14th
1850 Frederiksberg C
Denmark
Cvr.nr. 3695676

+45 71 99 02 03
info@betterenergy.dk
www.betterenergy.com

Renewable energy - guidance on designating renewables acceleration areas

25.02.2024

Thank you for the possibility to provide our feedback to the coming guidance on renewables acceleration areas.

Better Energy is an integrated renewable energy company that develop, build and operate large scale renewable energy plants in several northern European countries. We finance the renewable energy power plants together with investors and sell the electricity to individual companies through PPAs. Our goal is to provide additional subsidy free and sustainable renewable energy at scale for our PPA partners and to accelerate the green transition.

Local community engagement cannot be conducted in a top-down process:

Better Energy places a strong emphasis on engaging with the local community. Before submitting our applications for new renewable energy projects to local authorities, we are committed to fostering a constructive and transparent dialogue with our neighbors.

We firmly believe that genuine community engagement cannot be achieved through broad mapping exercises across the EU or at a national level. Community engagement begins with personal interaction and discussion with those directly affected. It's imperative that neighbors can express their concerns to the renewable energy developers so that these concerns can be addressed promptly. Without an existing project, neighbors may feel powerless to voice their concerns, potentially leading to increased opposition to local renewable energy initiatives. Citizens will often be left without any legal remedies if governmental bodies identify such areas.

Therefore, we urge the European Commission to include in the guidance that the renewables acceleration areas incorporate measures to safeguard against adverse impacts on local communities or property values. While renewables acceleration areas can be beneficial, particularly for offshore wind or in locations where there is minimal impact on neighbors or the environment, it's crucial to avoid situations where communities are adversely affected.

Please respect the complexity of screening for renewable energy sites:

We also urge the Commission to acknowledge the complexity involved in identifying suitable sites for renewable energy projects. Renewable energy developers possess extensive expertise in selecting optimal locations, considering a multitude of factors on a case-by-case basis. Hence, we find that there is no standardized

“one size fits all” approach that is practical or useful. Even for the types of areas mentioned in art. 15c(1)(a)(i), there can often be factors leading to the conclusion that such a site is not fit for renewable energy.

Therefore, we value that article 15b mentions that member states only need to point out renewables acceleration areas for “one or more types of renewable energy sources” and that the renewables acceleration areas in article 15c should be “a sub-set of the areas referred to in Article 15b(1)”.

We think that renewables acceleration areas should only be applied where it creates added value for renewable energy deployment. And renewable energy should not be deployed at the expense of the environment or local concerns. Environmental preservation and combating climate change should be pursued in tandem, with a commitment to respecting the boundaries of our planet.

The purpose of the mapping in article 15b should be anticipatory grid planning:

The primary hurdle hindering the widespread adoption of renewable energy in the EU is not local resistance or environmental regulations, but rather the issue of grid access. Therefore, prioritizing expansion of the grid infrastructure to accommodate the anticipated growth of renewable energy in alignment with long-term climate and energy policy objectives is the most effective strategy to facilitate its integration throughout the EU. Expanding on this point, we also consider that the EU Action Plan for Grids' assumption of a 60% increase in electricity consumption by 2030 is overly conservative.

We find that articles 15b to 15e of the REDIII-Directive should be read in conjunction with the Electricity Market Design reform with its provisions recognizing the importance of anticipatory investments in article 18 of the Electricity Market Regulation.

In the Grid Action Plan, the Commission mentions that “anticipatory investments can be relevant for example [...]; for areas with high untapped onshore PV potential such as renewable acceleration areas set in accordance with RED[...].”

In Denmark, the TSO is already obliged to build a transmission system fit for future needs based on energy system assumptions. The energy system assumptions are published and updated by the Danish Energy Agency, which is a public authority under the ministry of climate, energy, and utilities¹.

The energy system assumptions describe a likely development of electricity demand and supply based on existing long-term climate and energy policy targets. The TSO must base its grid planning on the energy system assumptions. This means that grid planning in Denmark is already taking future needs based on long-term policy climate and energy targets into account.

We believe that, if it is applied wisely, the mapping exercise within article 15b can be applied to form the basis of national grid planning in all member states and form the basis for applied anticipatory investments. We encourage member states to find inspiration in the Danish energy system assumptions.

However, it is important that the mapping is fit for the purpose of building grids based on anticipated and needed renewable energy. The purpose of the mapping should not be to take over planning and screening exercises from commercial developers. The purpose should be to offer an educated guess of the potential

¹ <https://ens.dk/service/fremskrivninger-analyser-modeller/analyseforudsætninger-til-energinet>

expansion of renewable energy seen in conjunction with the expected consumption based on climate and energy policy targets, including the EU's 2040 and 2050 climate targets, which can be used for grid planning purposes.

Hence, anticipatory investments that are necessary to meet climate and energy targets as envisaged in the mapping within article 15b of the REDIII-Directive should be granted approval from the regulatory authority as anticipatory investments as envisaged in article 18 of the Electricity Market Regulation.

Kind regards

Ane-Katrine Zink Sørensen
Better Energy A/S

Better Energy A/S
Gammel Kongevej 60, 14th
1850 Frederiksberg C
Denmark
Cvr.nr. 3695676

+45 71 99 02 03
info@betterenergy.dk
www.betterenergy.com